

Klassiska kinesiska trädgårdar

En analys av hur naturliga element formar rörelse, siktlinjer och upplevelse i kinesiska privata trädgårdar

Jin Zhang

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2026

Klassiska kinesiska trädgårdar – En analys av hur naturliga element formar rörelse, siktlinjer och upplevelse i kinesiska privat trädgårdar

Chinese Classical Gardens – An analysis of how natural elements shape movement, sightlines and spatial experiences in Chinese private gardens

Jin Zhang

Handledare: Hanna Bendz, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Viveka Hoff, SLU, institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2026
Omslagsbild: Eget fotografi: Jin Zhang (2026)
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Kinesiska klassiska trädgårdar, naturliga element, rumslig struktur, rörelse, siktlinjer, upplevelse, Feng Shui

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Avdelningen för landskapsarkitektur

Sammanfattning

Den kinesiska privata trädgården utgör en viktig del av Kinas kulturarv och kännetecknas av en avancerad rumslig utformning där naturligt element spelar en central roll. Särskilt konstgjorda berg, vatten och vegetation har historiskt använts för att organisera rum, styr rörelse och forma visuella siktlinjer, samt sensoriska upplevelser. Trots detta är forskning inom västerländsk landskapsarkitektur fortfarande begränsad, särskilt när det gäller systematiska analyser av dessa element ur ett perspektiv som fokuserar på rumslig struktur och rumslig upplevelse.

Syftet med studien är att undersöka hur naturliga element genom rörelse, siktlinjer och upplevelse bidrar till att organisera och bygga upp den rumsliga strukturen i den klassiska kinesiska trädgården. Studien bygger på en kombination av fallstudie, kartstudie och litteraturstudie, med fokus på tre privata trädgårdar i Suzhou: Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, Liu-trädgården och Mästerfiskarens trädgård.

Den teoretiska utgångspunkten baserar på Feng Shui och dess betydelse för trädgårdsutformning. Resultaten visar att konstgjorda berg fungerar som vertikala rumsliga markörer som dela upp rum, styr rörelse och bryter siktlinjer, samtidigt som de bidrar till en fysisk och sensorisk dimension. Vatten utgör ofta den rumsliga kärnan och fungerar som en utgångspunkt för kompositionen, där byggnader och gångstråk organiseras kring vattenytan och där reflektioner skapar djup och övergångar. Vegetationen fungerar som ett övergångselement som mjukar upp gränser, skapar inramning och tillför en tidsdimension genom årstidernas variation.

Studien visar att de naturliga elementen inte verkar var för sig, utan samspelar och tillsammans formar den rumsliga karaktären i den kinesiska klassiska privata trädgården.

Nyckelord: Kinesiska klassiska trädgårdar, naturliga element, rumslig struktur, rörelse, siktlinjer, upplevelse, Feng Shui

Abstract

The Chinese private garden constitutes an important part of China's cultural heritage and is characterized by an advanced spatial design in which natural elements play a central role. In particular, artificial hills, water and vegetation have historically been used to organize space, guide movement, shape visual sightlines, and create sensory experiences. Despite this, research within Western landscape architecture remains limited, especially regarding systematic analyses of these elements from a perspective that focuses on spatial structure and spatial experience.

The aim of this study is to examine how natural elements, through movement, sightlines and experience, contribute to organizing and constructing the spatial structure of the Chinese classical garden. The study is based on a combination of case studies, plan analysis and literature reviews, with a focus on three private gardens in Suzhou: the Humble Administrator's garden, the Lingering Garden and the Mater of the Nets Garden.

The theoretical foundation is based on Feng Shui and its significance for garden design. The results show that artificial hills function as vertical spatial markers the divider space, guide movement and interrupt sightlines, while also contributing a physical and sensory dimension. Water often constitutes the spatial core and serves as a starting point for the composition, with buildings and pathways organized around water surfaces, and reflections creating depth and spatial transitions. Vegetation functions as a transitional element that softens boundaries, creates framing and adds a temporal dimension through seasonal variation.

The study demonstrates that natural elements do not operate in isolation but interact and together shape the spatial character of the Chinese classical private garden.

Keywords: Chinese classical gardens, natural elements, spatial structure, movement, sightlines, experience, Feng Shui.

Förord

Denna uppsats är ett kandidatarbete inom landskapsarkitekturprogrammet vid SLU, Ultuna. Den kinesiska klassiska trädgården har en lång historia och har väckt mitt intresse för hur dessa miljöer formas genom olika rumsliga och landskapliga komponenter. Jag kommer ursprungligen från Nanjing, Kina, en stad där modern utveckling och historiskt kulturarv samexisterar. Min inspiration till denna studie grundar sig i en stolthet över den kinesiska trädgårdstraditionen och en vilja att sprida kunskap om denna kultur vidare.

I studie har jag besökt tre utvalda privata trädgårdar i Suzhou i Jiangsu-provinsen, Kina och de flesta fotografier i uppsatsen är tagna av författaren på platsen i trädgårdarna, med undantag för en bild som visar fyra berömda kinesiska trädgårdar.

Jag vill rikta ett särskilt tack till de volontära trädgårdsguider som delade med sig av sina kunskaper och berättelser under mina besök, vilket bidrog till en djupare förståelse för trädgårdarnas historia och utformning. Jag vill också tacka min handledare Hanna Bendz för värdefulla synpunkter, materialrekommendationer och givande diskussioner under arbetets gång. Samtidigt har examinatorn Viveka Hoff gett värdefulla och konstruktiva kommentarer på uppsatsens olika delar.

Slutligen hoppas jag att denna uppsats kan inspirera läsare att upptäcka den kinesiska klassiska trädgårdstraditionen och att visa av dess idéer och principer i framtiden kan bidra till utvecklingen av landskapsarkitektur även i västerländska sammanhang.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Abstract	4
Förord	5
Innehållsförteckning	6
Figurförteckning	8
AI-deklaration	11
1. Introduktion	12
1.1 Problemformulering.....	12
1.2 Syfte och frågeställning	12
1.3 Avgränsningar.....	13
2. Metodbeskrivning	14
2.1 Fallstudie.....	14
2.2 Litteraturstudie.....	14
2.3 Kartstudie.....	15
3. Teori	16
3.1 Hiding the wind and gathering the Qi	16
3.2 Back to mountains and front to water	17
3.3 Sammanfattning	17
4. Bakgrund till analysen	18
4.1 Tre besökta trädgårdar i Suzhou, Jiangsu Provinsen.....	19
4.1.1 Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård.....	21
4.1.2 Liu-trädgården	21
4.1.3 Mästerfiskarens trädgård	21
4.2 Naturliga element.....	25
4.2.1 Yin- (Vatten) och Yang-(Berg) principen.....	25
4.2.2 Vegetation.....	25
4.2.3 Sammanfattning.....	26
5. Analys av Konstgjorda berg, vatten och vegetation	27
5.1 Konstgjorda berg.....	27
5.1.1 Konstgjorda berg i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård	28
5.1.2 Konstgjorda berg i Liu-trädgården	30
5.1.3 Konstgjorda berg i Mästerfiskarens trädgård.....	31
5.2 Vatten.....	32
5.2.1 Vattnet i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård	34
5.2.2 Vattnet i Liu-trädgården	36
5.2.3 Vattnet i Mästerfiskarens trädgård.....	38
5.3 Vegetation.....	39
5.3.1 Vegetation i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård	40
5.3.2 Vegetation i Liu-trädgården.....	42
5.3.3 Vegetation i Mästerfiskarens trädgård	42
5.4 Sammanfattning.....	43
6. Diskussion och vidare forskning	44

6.1 Diskussion.....	44
6.2 Metoddiskussion	45
6.3 Vidare forskning	45
7. Slutsats.....	46
8. Referenser	47
8.1 Vetenskaplig källa.....	47
8.2 Webb­källa och organisationskälla	47
8.3 Figurtabell.....	48
Publicering och arkivering.....	49

Figurförteckning

- Figur 1. Bilden visar de fyra berömda trädgårdarna i Kina. De två nedre trädgårdarna, Den ödmjuke ämbetsmannens trädgård och Liu-trädgården är två av de besökta trädgårdarna i Suzhou och utgör representativa exempel på den kinesiska klassiska trädgården. Foto: Rednote (2026)..... 19
- Figur 2. Bearbetad områdeskarta. Karta visar var de nio trädgårdarna är belägna i Suzhou, Jiangsu-provinsen, samt markerar de tre utvalda trädgårdarna som analyseras i studien. Bakgrundskartan är hämtad från UNESCO. Bearbetning: Jin Zhang (2026) 20
- Figur 3. Bearbetad karta över Den ödmjuke ämbetsmannens trädgård med översättning av nummerade rum och delar. De blå markeringarna visar vattenelement i trädgården, de grå markerar större konstgjorda bergformationer i trädgården och gröna markeringar visar större vegetation planteringar i trädgården. I trädgården samspelar konstgjorda berg och vegetation i sin placering, vilket gör att de inte alltid kan särskiljas tydligt i förhållande till denna illustration. Bearbetning: Jin Zhang (2026) 22
- Figur 4. Bearbetad karta över Liu-trädgården med översättning av nummerade rum och delar. De blå markeringarna representerar vattenelement i trädgården, medan de grå markerar konstgjorda bergformationer och de gröna visar vegetation och planteringar längs vattenkanten. De konstgjorda bergen och vegetation samspelar i trädgården, vilket gör detta svårt att tydligt illustrera i planen. Därför har vissa delar markerats mer schematiskt för att förtydliga strukturen. De röda markeringarna visar fyra byggnader som erbjuder utsikt över trädgården under de fyra årstiderna. Bearbetning: Jin Zhang (2026)..... 23
- Figur 5. Bearbetad karta över Mästerfiskarens trädgård med översättning av nummerade rum och delar. Den blå markeringen representerar vattenelement, de gröna markerar större vegetation och planteringar, medan de grå visar större konstgjorda bergformationer i trädgården. Det finns även andra omarkerade områden som är svårt illustrera, eftersom de konstgjorda bergformationerna samspelar med vegetationen. Bearbetning: Jin Zhang (2026)..... 24
- Figur 6. Bilden visar en labyrinthisk klippstruktur i lejonlunden (Shizi Lin) i Suzhou. Den är uppbyggd av flera lager av Taihu-sten som staplats och fogats samman till en sammansatt bergformation. Strukturen bildar ett tredimensionellt rum som man kan gå in i. klättra på och röra sig igenom. Skulpturen visar höjden på bergformationen. Foto: Jin Zhang (2025)..... 28
- Figur 7. Bilderna visar två konstgjorda bergformationer i den västra delen av trädgården, där besökare kan röra sig och klättra, vilket skapar en upplevelse av att förflyttas i en naturlikande miljö. I den vänstra bilden är bergformationen placerad vid vattenkanten, vilket formar ett tydligt rörelsemönster. I den högra bilden är bergformationen placerad intill en vägg, där den fungerar som en visuell fokuspunkt och bidrar till att sänka rörelsehastigheten och tempot. Foto: Jin Zhang (2026)..... 29
- Figur 8. Bilden visar en labyrinthliknande bergformation som styr besökarens rörelse och skapar en rumslig upplevelse av närhet till naturen. Foton tagna från den västra delen av trädgården (se figur 4). Foto: Jin Zhang (2026)..... 30
- Figur 9. Bilden visar en av de mest kända fristående konstgjorda bergformationerna i Liu-trädgården, kallad Guanyun-Berget. Den fungerar som en tydlig fokuspunkt som fångar

- besökarens uppmärksamhet och upp muntrar till att stanna upp och sänka tempot (se figur 4). Foto: Jin Zhang (2026) 30
- Figur 10. Karta över Mästerfiskarens trädgård. Kartan visar placeringen av tre centrala delar i trädgården: Caixia Pond, The cloudy mountain och The small hall and osmanthus pavilion. Den konstgjorda bergformationen fungerar som en fysisk barriär, styr rörelsen och relaterar till Feng Shui-koncepten. Den högra bilden (A-a') visar hur den konstgjorda bergformationen döljer bakomliggande byggnad och hur siktlinjerna bryts av den. Samtidigt speglas The Cloudy Mountain i vattenytan, vilket förstärker det rumsliga djupet Bearbetning: Jin Zhang (2026) 31
- Figur 11. Bearbetad karta över Den ödmjuke ämbetsmannens trädgård, där bron sammanlänkar två delar genom Z-formad gångväg som förändrar siktlinjerna (röda pilar). Vyerna förändras vid rörelse, samtidigt som siktlinjerna sträcker sig över vattenytan och mot andra trädgårdsrum. Den högra bilden (bro 1.) visar den Z-formad vägens utformning och dess praktiska placering i trädgården, samtidigt som den illustrerar de rumsliga samband och siktlinjer i trädgården. Bakgrundskarta hämtade från China news. Foto: Jin Zhang (2025) 33
- Figur 12. Vattendammen i Mästerfiskarens trädgård reflekterar en dubblerad världsbild, där vattnet speglar omgivning och vattenytan framträder som en symmetrisk axel i rummet (se figur 5). Foto: Jin Zhang (2026) 34
- Figur 13. Bearbetad karta över Den ödmjuke ämbetsmannens trädgård. The small flying rainbow bridge sammanlänkar de gröna markerade områden, medan The Moon Gate sammanlänkar de hudfärgade områdena. Båda byggnaderna bryter siktlinjerna över vattenytan och styr besökarens rörelse genom rummet. De röda pilarna visar hur siktlinjerna avbryts av byggnaderna, exempelvis från Pavilion Lutus Breeze, som delvis skymmer det bakomliggande vattenelement. Dessa byggnader är ofta placerade vid vattenytans kant. Genom att bryta och leda blicken skaps en känsla av att vattnet fortsätter längre bort, även om det i själv verket tar slut här. De röda linjerna visar var siktlinjerna bryts av byggnaderna. Bearbetning: Jin Zhang (2026) 35
- Figur 14. Illustrationsbild av den ideal trädgårdskompositionen i Den ödmjuke ämbetsmannens trädgård, med utgångspunkt i Pavilion Lutus Breeze (B-b). Fotot är taget från The Hall of Distant. Bearbetning: Jin Zhang (2026)..... 36
- Figur 15. Bearbetad karta över Liu-trädgården och fotografi taget från fönstöpningen. Kartan visar hur siktlinjerna förändras vid rörelse och hur vattenelement styr huvudstråken i rörelsen. Fönstöpningens riktning bestämmer att man endast kan se en del av vattenytan. Bearbetning: Jin Zhang (2026) 37
- Figur 16. Bearbetad karta över Liu-trädgården och en perspektivfotografi. Siktlinjerna representerar och visueliserar konceptet ”back to mountains and front to water”. Bearbetning: Jin Zhang (2026) 38
- Figur 17. Bilden visar omgivningen kring vattendammen, där konstgjorda bergformationer formar den smala vattenytan. Den röda pilen markerar vattendammens placering. Foto: Jin Zhang (2026) 38
- Figur 18. Bilden visar omgivningen kring vattendammen, där konstgjorda bergformationer formar den smala vattenytan. Den röda pilen markerar vattendammens placering. Foto: Jin Zhang (2026) 39
- Figur 19. Bilden visar samspelet mellan vattenelement, konstgjorda berg och vegetation i ett trädgårdsrum. Den illustrerar Feng Shui-konceptet ”hiding the wind and gathering the

Qi”, där den vita dimman symboliserar Qi som samlas och stannar kvar ovanför vattenytan genom vegetationen längs vattenkanten. Foto: Jin Zhang (2025)	41
Figur 20. Bilden visar olika planteringar i Liu-trädgården, där lågväxande växter används för att mjuka upp gränser och högväxande träd ofta placeras vid rummets kanter. Foto: Jin Zhang (2026)	42
Figur 21. Bearbetad karta över Mästerfiskarens trädgård. Kartan visar fyra huvudbyggnader som är placerade runt Caixia Pond, där respektive säsongspanteringar framgår. Byggnaderna är organiserade i en cirkulär disposition runt dammen, vilket skapar goda utsiktsmöjligheter och visuella relationer till landskapet under årets samtliga årstider. Bearbetning: Jin Zhang (2026)	43

AI-deklaration

I arbetet med denna studie har digitalt verktyg baserade på artificiell intelligens (ChatGPT) används i begränsade omfattning. Verktögen har främst använt för språklig granskning och för att förbättra formuleringar i texten. AI-verktyg har även använts vid översättning mellan svenska och mandarin, framför allt vid översättning av olika kinesiska namn på byggnader och platser i trädgårdarna.

All analys, materialtolkning, urval av källor, bearbetning av kartmaterial, samt de vetenskapliga resonemangen har genomfört av författaren. AI-verktygen har inte använt för att generera studiens analys och resultat.

1. Introduktion

Den klassiska kinesiska trädgården utgör en central del av Kinas kulturarv och har under århundraden utvecklats till en komplex rumslig och estetisk struktur, i takt med att trädgårdarnas funktion och användning har förändrats. Görán (2024) har beskrivit att flera naturliga element har en betydande roll i klassisk trädgårdsutformning och bidrar till att skapa balans och atmosfär i landskapet, vilka är vatten, stenar, växter och arkitektoniska element. Samtidigt är Feng Shui ett centralt filosofiskt begrepp inom kinesisk kultur, som behandlar hur balans och harmoni mellan människa och natur kan uppnås. Inom trädgårdsdesign innebär detta att element som konstgjorda berg, vatten och vegetation används för att skapa ett harmoniskt energiflöde i landskapet (Görán 2024). Samtidigt har Jia och Wang (2024) beskrivit vidare att tidigare studier visar att kinesisk och västerländsk trädgårdskultur skiljer sig åt i både filosofiska religiösa och samhällsliga utgångspunkter. Dessa skillnader påverkar hur trädgårdar utformas och bidrar till en kunskapslucka mellan de två trädgårdstraditionerna (Jia & Wang 2024).

1.1 Problemformulering

Trots att de klassiska trädgårdarna i Suzhou har studerats ur historiskt och estetiskt perspektiv, är analysen av deras rumsliga struktur i den tillgängliga engelskspråkliga litteraturen fortfarande begränsad. Jia och Wang (2024) har beskrivit att tidigare studier visar att kinesisk och västerländsk trädgårdskultur skiljer sig åt i både filosofiska religiösa och samhällsliga utgångspunkter. Dessa skillnader påverkar hur trädgårdar utformas och bidrar till en kunskapslucka mellan de två trädgårdstraditionerna. Detta gäller både översatt kinesisk forskning och studier skrivna på engelska. Särskilt bristfällig är forskningen när det gäller hur trädgårdens element, såsom konstgjorda berg, vatten och vegetation påverkar rörelse, siktlinjer och rumslig upplevelse. Vidare domineras trädgårdsforskningen av västerländska designteorier och analytiska ramverk, vilket innebär att centrala begrepp inom den kinesiska trädgårdstraditionen, såsom Feng Shui, sällan analyseras i relation till den rumsliga strukturen. Detta tyder på en brist på systematiska rumsliga analyser av dessa trädgårdar (Jia & Wang 2024). Mot denna bakgrund finns ett behov av att undersöka hur dessa filosofiska och kulturella principer tar sig uttryck i den rumsliga utformningen av klassiska kinesiska trädgårdar.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att öka förståelsen för hur rumsliga struktur i klassiska kinesiska trädgårdar formas genom användningen av naturliga element. Studien bidrar med kunskap om underliggande designprinciper i den kinesiska

trädgårdstraditionen och kan ge teoretiska och gestaltningsmässiga insikter för framtida landskapsarkitektur.

Min frågeställning är: Hur används naturliga element som rumsliga strukturer i tre klassiska kinesiska trädgårdar, Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, Liu-trädgården och Mästerfiskarens trädgård genom organisering av rum, rörelse, siktlinjer och upplevelser?

1.3 Avgränsningar

I denna studie används begreppet ”trädgård” som en övergripande och lättillgänglig term för att beskriva olika typer av gestaltade utomhusmiljöer. Begreppet översätts här till det kinesiska begreppet *Yuan Lin*. Det bör dock noteras att dessa begrepp inte är helt likvärdiga, då *Yuan Lin* i den kinesiska kontexten rymmer en mer komplex, estetisk och filosofisk innebörd än den generella betydelsen av ”trädgård”. Inom den kinesiska traditionen avser *Yuan Lin* inte enbart en odlad trädgård i allmän bemärkelse, utan en medvetet gestaltad landskapsmiljö där relationen mellan människa och natur står i centrum. I denna studie används begreppet ”trädgård” genomgående för att underlätta lärlärdheten, men det bör förstås i relation till den mer specifika betydelsen av *Yuan Lin*.

Klassiska kinesiska trädgårdar definieras av två kategorier, kejserliga trädgårdar och privata trädgårdar som skiljer sig åt i skala, funktion och gestaltnings principer. Studien avgränsas till kinesiska privata trädgårdar i Suzhou, Jiangsu-provinsen i Kina och fokus på hur de naturliga elementen styr rumsliga struktur, rörelse, siktlinjer och upplevelser i de utvalda trädgårdarna. De kejserliga trädgårdarna är i hög grad lokaliserade i norra Kina och utformades till politiska och statliga representativa syften. De är ofta storskaliga och utformade för att uttrycka makt och status. I kontrast är de privata trädgårdarna mindre i skala och präglas av mer intim och förfinad rumslig organisering, vilket gör dem mer relevanta för studiens forskningsfråga och ger dem ett större forskningsvärde.

2. Metodbeskrivning

Fältstudie, litteraturstudie och kartstudie utgör tre centrala metoder för att besvara forskningsfrågan och genomföra studie. Genom att kombinera empiriska observationer på plats, teoretiska perspektiv från tidigare forskning, samtidigt rumsliga analyser av kartmaterial skapas en bred och fördjupade förståelse av undersökningsområdet. Tillsammans bidrar metoderna till en mer heltäckande och tillförlitlig kunskapsgrund.

2.1 Fallstudie

Platsbesök har genomförts i tre trädgårdar, Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, Liu-trädgården, Mästerfiskarens trädgård den 4–5 februari 2026 för att besvara forskningsfrågan. Urvalet av dessa trädgårdar gjordes strategiskt, då de är representativa exempel på klassisk kinesisk trädgårdsutformning i Suzhou och samtidigt uppvisar olika typer av rumsliga principer. Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård valdes på grund av sin tydliga dominans av vattenelement, vilket möjliggör analys av hur vatten organiserar och binder samman olika delar av trädgårdsrummet. Samtidigt analyseras hur vattenelement relaterar till andra naturliga element i trädgårdsutformningen. Liu-trädgården valdes för sina strategiskt placerade siktlinjer, vilket ger kunskap om hur visuella kopplingar och rörelseriktningar styrs. Mästerfiskarens trädgård valdes för sin komplex rumsliga komposition, där sekvenser av rum skapar upplevelser av variation och förskjutning i skala. Dessa urvalskriterier utgör dock inte de enda kvaliteterna i trädgårdarna, utan fungerar som analytisk utgångspunkter för studien. Tillsammans bidrar dessa tre trädgårdar med kompletterande perspektiv på rumslighet och möjliggör en bredare förståelse av hur olika naturliga element samverkar i klassiska kinesiska trädgårdar.

Genom platsbesök skapades en direkt upplevelse av miljö och dess rumsliga uppbyggnad, vilket underlättade förståelse av trädgårdselementens placering och funktion. Observationerna bidrog även till en fördjupad förståelse för hur olika delar av trädgården förhåller sig till varandra och hur de tillsammans påverkar helhetsupplevelsen. Med hjälp av fotografier förstärktes och dokumenterades upplevelsen av hur trädgårdarna är utformad med olika naturliga elementen i sin nuvarande trädgårdsutformning och rumsliga struktur.

2.2 Litteraturstudie

Litteraturstudie har använts som metod för att samla in och analysera kunskap om traditionella kinesiska trädgårdselement samt deras funktioner och bakomliggande principer. Genom att studera tidigare forskning och etablerad litteratur har en

teoretisk grund skapats för att förstå hur konstgjorda berg, vatten och vegetation används i klassiska kinesiska trädgårdsdesign. Litteratur valdes utifrån dess relevans för studiens forskningsfråga samt dess vetenskapliga kvalitet. Kombinationen av kurslitteratur, vetenskapliga artiklar och övriga källor möjliggör en bred och fördjupad förståelse av ämnet. Hobhouse:s bok *The story of gardening* är en utgångspunkt i denna studie och användes tidigare som kurslitteratur. Boken har bidragit med kunskap och inspiration om de tre naturliga elementen samt deras funktion i den kinesiska trädgården. Lous bok, *Chinese Garden* har använts som en central källa för att analysera och beskriva den kinesiska trädgårdstraditionen, samt dess historiska utveckling. Samtidigt har G.H:s artikel valts för att komplettera förståelsen av den kinesiska trädgårdshistorien. Jia och Wangs vetenskapliga artikel används för bakgrundsdel och problemformulering, då de jämför kinesiska och västerländska trädgårdselement. Göran lyfter fram att de tre naturliga elementen i studien är centrala och representativa för den kinesiska trädgårdsutformningen. Yl:s artikel används för att analysera Feng Shui-principen om ”harmoni mellan människa och natur” medan Dong:s artikel bidrar med en fördjupad beskrivning av koncepten ”Hiding the wind and gathering the Qi” och *back to mountains and front to water*, vilka utgör centrala principer i den kinesiska trädgårdsutformningen. McFarlings artikel om Bonsai ger en förståelse av bonsai i kinesiska trädgårdar. Genom att studera relevant litteratur ges möjlighet att förstå hur dessa element förhåller sig till varandra på en djupare och mer komplex nivå. Varje trädgårdselement bär på en historisk och kulturell bakgrund, vilket är avgörande för att kunna tolka och analysera kinesiska klassiska trädgårdar.

2.3 Kartstudie

I studien används illustrerade och bearbetade trädgårdskartor med översättning av centrala begrepp och namnen av rummen. De viktigaste rummen markeras och deras placering lyfts fram i både kartor och text för att göra innehållet tydligare och lättare att följa. På så sätt får läsaren en överblick och en sammanhängande bild av varje trädgård. Kartstudien gör det möjligt att förstå trädgårdens rumsliga struktur direkt genom det visuella materialet, utan att allt behöver förklaras i ord. Samtidigt hjälper kartstudien till att förstå de viktigaste koncepten som presenteras i texten, särskilt om Feng Shui-principen.

3. Teori

Feng Shui är en grundläggande teori inom kinesiska klassiska trädgårdar. Översättning av termen *Feng* betyder vind och *Shui* betyder vatten på svenska. Inom traditionell kinesisk filosofi vilar Feng Shui på principen ”Harmoni mellan människa och natur”, vilket betonar samspelet mellan mänsklig aktivitet och naturliga förhållande.

YI (u.å) beskriver att den kärnprincipen ”Harmoni mellan människa och natur” uttrycks genom koncept, rumslighet och materialval som respekterar naturen och främjar samspelet mellan människa och natur för att skapa en harmonisk helhet. Vidare har den ofta motsvarat idén om att spegla naturen i utformningen med att efterlikna naturliga landskap och integrera andra typer av elementen i den byggda miljonen (YI u.å:3–4). I Feng Shui utgör ”Harmoni mellan människa och natur” den grundläggande filosofiska basen med fokus på att trädgårdsutformning anpassas sig efter landskap, topografi och vegetation för att skapa en miljö som är gynnsam för människan.

Dong (2025) har vidare beskrivit att Feng Shui innefattar tre huvudsakliga aspekter: *Qi*, *vind* och *vatten*, även hur dessa samspelar med varandra. Qi kan ses som en energikälla i miljön som påverkar människors hälsa och livsöde inom Feng Shui. Vidare anses det inom Feng Shui att genom trädgårdsutformning kan Qi samlas, styras och frigöras på ett sätt som gynnar människors aktivitet och samspel med naturen. Vind kan styra på störning och spridning av Qi, vilken bör undvikas för att skydda och stabilisera Qi i trädgården inom Feng Shui. Vatten symboliserar rikedom och livsöde inom Feng Shui och fungerar som ett medel av Qi och förstärker Qi i miljön. Dessa tre aspekter samverkar och utgör grunden för Feng Shui, vilken har stora betydelse för utformningen av kinesiska klassiska trädgårdar. Detta leder till två centrala koncept inom Feng Shui, vilka är ”*Hiding the wind and gathering the Qi*”- *Cang Feng Ju Qi* och ”*Back to mountains and front to water*”- *Bei Shan Mian Shui* (Dong 2025:14-16).

3.1 Hiding the wind and gathering the Qi

Konceptet ”Hiding the wind and gathering the Qi” betyder att skydda mot vind och samla Qi. Detta innebär att genom väl strukturella utformning och rumslayout kan kraftig vind dämpas och Qi stabiliseras och koncentreras inom en trädgård. På så sätt skapas ett rum där människa och natur kan samexistera i harmoni. För att uppnå detta krävs användning av naturliga element enligt kinesiska trädgårdskultur, vilka fungerar som buffertar för Qi och möjliggör att Qi stannar kvar eller samlas i ett specifikt område (Dong 2025:16).

3.2 Back to mountains and front to water

Konceptet ”Back to Mountains and front to water” innebär bokstavligen att ha berg bakom och vatten framför, och kan betraktas som en ideal rumslig struktur inom Feng Shui. Konceptet bör dock inte enbart förstås som en kombination av berg och vatten, utan snarare som en princip som betonar rumsliga nivåer och hierarkiska relationer. Inom Feng Shui påverkar topografins variation och rumsliga uppbyggnad hur miljö uppfattas. Högre belägna områden associeras ofta med stabilitet och stöd, och representeras i trädgårdar genom användning av konstgjorda berg, vilka uttryck stabilitet, soliditet och långsiktighet. Lägre och mer öppna områden möjliggör ett friare flöde av Qi och associeras med öppenhet och ansamling. Dessa representeras ofta genom vatten eller öppna ytor, då vatten symboliserar livskraft och välstånd (Dong 2025:16). Därför kan ”back to Mountains and front to Water” förstås som en rumslig princip där den bakre delen ger stöd och den främre delens hålls öppen. Detta förklarar varför konstgjorda berg ofta används som en form av rygg i trädgårdar, medan vatten eller öppna ytor placeras framför för att uttrycka denna rumsliga relation.

3.3 Sammanfattning

”Hiding the wind and gathering the Qi” och ”Back to mountains and front to water” är två konkreta koncept som används i utformningen av klassiska kinesiska trädgårdar för att skapa en idealisk Feng Shui trädgård (Dong 2025). Hobhouse (2019) betonar att en idealisk Feng Shui trädgård bör vara belägen på en sydsluttning halvvägs uppför berget, med små sluttningar i öst och väst samt en damm i nedre delen för att lagra positiv energi, Qi. Inom Feng Shui bör negativa Qi rör sig kontrollerat, därför att vägar ska utformas rörande och naturliga plantering placeras strategiskt för att begränsa negativa Qis framkomlighet (Hobhouse 2019:365)

4. Bakgrund till analysen

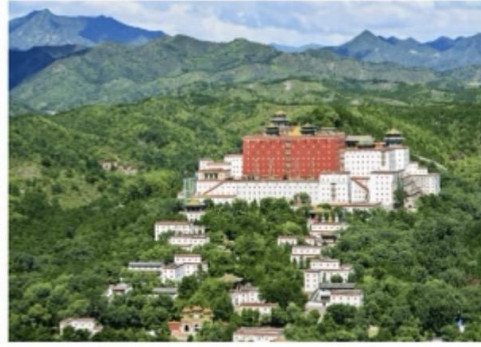
Den kinesiska klassiska trädgården har en lång historia, och dess utveckling påverkas av kinesiska filosofi, estetiska, föreställningar och samhällsstruktur. Lou (2003) har tydligt undersökt att trädgård redan har funnits under Xiadynastin (207of.kr. – 1600f.kr.) som används för kejserliga jakten, vilket fungerade som tydliga symboler för politisk och kejserlig mark. På grund av samhällsutveckling och dynastin förändras kom trädgården gradvis att utvecklas från ett ensidigt maktuttryck till en kulturellt och estetisk miljö. Under Tang- och Songdynastin (705e.kr. – 1279e.kr.) nådde trädgården en högre grad av systematisering och utveckling, då trädgårdsutformningen präglades av integrering mellan poesi, måleri och landskap, där komposition, rumslig sekvens och naturgestaltning stod i centrum.

Under Ming-dynastin (1368 e.kr. – 1644 e.kr.) stärktes den privata trädgårdstraditionen i takt med att den lärde klassen växte. Samtidigt utvecklades trädgårdsfunktionen från att främst vara bostadsgårdar till mer komplexa landskapskompositioner med tydliga rumsliga sekvenser. Under denna period blev vattenelementet en central komponent i utformningen och användning av konstgjorda berg utvecklades och förfinades. Under Qing-dynastin (1644 e.kr. – 1912 e.kr) fortsatte trädgårdskonsten att utvecklas och nådde sin konstnärliga höjdpunkt, särskilt under Qianlong- och Jiaqing-perioderna (från mitten av 1700-talet till början av 1800-talet). Många tidigare anlagda trädgårdar omgestaltades, utvidgades och förfinades, vilket resulterade i mer komplex och detaljerade rumslig struktur samt en tydligare fragmentering av rum och sekvenser. Samtidigt ökade de dekorativa inslagen och koppling till den lärde kulturtraditionen blev allt starkare (Lou 2003).

Klassiska kinesiska trädgårdardelas i allmänhet in i två kategorier: privata trädgårdar och kejserliga trädgårdar. (Lou 2003). De privata trädgårdarna representeras av Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård och Liu-trädgården i Suzhou, medan de kejserliga trädgårdarna representeras av Sommarpalatset i Beijing samt Sommarresidenset i Chengde. Tillsammans utgör dessa fyra trädgårdar det som benämns Kinas fyra mest berömda klassiska trädgårdar, en vedertagen klassificering i kultur- och tradgårdslitteratur (se figur 1).

Sommarpalatset i Beijing

Sommarresidenset i Chengde

Den ödmjuke ämbetsmannens
trädgård i Suzhou

Liu-trädgården i Suzhou

Figur 1. Bilden visar de fyra berömda trädgårdarna i Kina. De två nedre trädgårdarna, Den ödmjuke ämbetsmannens trädgård och Liu-trädgården är två av de besökta trädgårdarna i Suzhou och utgör representativa exempel på den kinesiska klassiska trädgården. Foto: Rednote (2026)

4.1 Tre besökta trädgårdar i Suzhou, Jiangsu Provinsen

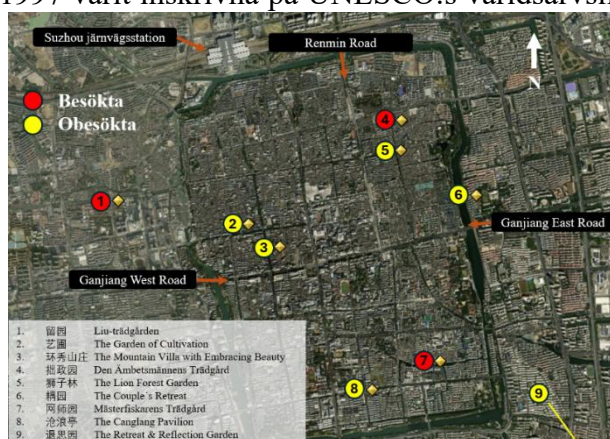
Klassiska kinesiska trädgårdar betonat i sitt val av plats och sin rumsliga disposition principen att anpassa sig efter platsens förutsättningar, snarare än att genomföra en omfattande omformning av terrängen. Lou (2003) har beskrivit att sedan Ming- och Qing dynastierna befann sig området söder om Yangtze-floden i en period av ekonomiskt och kulturellt uppsving. De privata trädgårdarna kom därför huvudsakligen att koncentreras till Jiangnan-regionen, särskilt till Suzhou Fu, det vill säga dagens Suzhou i Jiangsu-provinsen.

G. (2013) har skrivit att stadens välutvecklade kanalsystem gjorde det möjligt att leda in vatten i trädgårdarna, vilket bidrog till att vattenelement ofta blev den centrala strukturerande komponenten i anläggningen. Samtidigt ligger Suzhou i en tempererad klimatzon som är gynnsam för odling av olika blommande växter under året olika årstider. Utformningsmaterial är bland annat Taihu-sten som i stor uträkning används för att skapa konstgjorda bergformationer, samt kullersten som

ofta används som markbeläggning i traditionella kinesiska trädgårdar. Dessa material fanns i god tillgång till i Jiangnan-regionen. Därigenom kunde vatten, konstgjorda berg, arkitektoniska byggnader och vegetation samverka och tillsammans bilda en sammanhållen landskapshelhet (G. 2013).

Vidare har Lou påpekat att det ekonomiska välståndet i områdena längs södra Yangtze-floden (Jiangnan-regionen) lockade dessutom många lärde och kulturpersonligheter till regionen, vilket gav trädgårdarna en tydlig humanistisk och litterär prägel. Samtidigt medförde det kejserliga examenssystemet, Ke Ju att många ämbetsmän från Jiangnan-regionen tjänstgjorde i huvudstaden under Ming- och Qingdynastierna, därefter återvände till sina hemorter efter pensionering. Många av dessa ämbetsmän köpte då mark och anlade egna trädgårdar som ett uttryck för personlig smak, kulturell identitet och social ställning. Av dessa skäl nådde de klassiska privata trädgårdarna under denna period en höjdpunkt både i antal och konstnärlig kvalitet. De flesta av Suzhous bevarade privata trädgårdar härstammar från denna tid och har i stor utsträckning kunnat bevaras fram till idag. De klassiska trädgårdarna i Suzhou, Jiangsu-provinsen betraktas som representativa för den kinesiska privata trädgårdskonsten. Deras rumsliga uppbyggnad, användning av naturliga element och estetiska uttryck har haft en betydelsefull roll i den kinesiska trädgårdshistorien (Lou 2003).

Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård (Zhuozheng Yuan,) Liu-trädgården (Liu Yuan,) och Mästerfiskarens trädgård (Wangshi Yuan,) är tre välkända privata trädgårdar som kände för sina varierande skalor och för att på ett tydligt sätt representera principerna för kinesisk trädgårdskonst. De tre trädgårdarna är belägna i den historiska stadskärnan i Suzhou, Jiangsu-provinsen och har sedan 1997 varit inskrivna på UNESCO:s världsarvslista som tre av de nio trädgårdarna

inom ”Classical gardens of Suzhou”. UNESCO framhåller att “Classical Chinese Garden design, which seeks to recreate natural landscapes in miniature, is nowhere better illustrated than the nine gardens in the historic city of Suzhou” (UNESCO, 1997).

Figur 2. Bearbetad områdeskarta. Karta visar var de nio trädgårdarna är belägna i Suzhou, Jiangsu-provinsen, samt markerar de tre utvalda trädgårdarna som analyseras i studien. Bakgrundskartan är hämtad från UNESCO. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

4.1.1 Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård

Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård är den största klassiska privata trädgården i Suzhou och belägen i stadens nordöstra del. Trädgården anlades år 1509, under det fjärde regeringsåret av Zhengde-kejsaren under Mingdynastin (1368 e.kr. – 1644 e.kr.) och omfattade ursprungligen cirka 5,8 hektar. Trädgården är indelad i tre huvuddelar: en östlig, en mellersta och en västlig del. Vatten utgör det dominerande gestaltningsmotivet och fungerar som en strukturerande princip i kompositionen. Det kombineras med andra element såsom vegetation, vilket gör att byggnationen skapar en rumslig helhet med varierade sekvenser (se figur 3).

4.1.2 Liu-trädgården

Liu-trädgården i Suzhou är också en av de fyra berömda klassiska trädgårdarna i Kina och anlades år 1593 under Wanli-kejsarens regeringstid under Mingdynastin och omfattar cirka 2,3 hektar. Dagens trädgårdsutformning är dock i hög grad präglad av förändringar och omgestaltningar som genomförts i Jiaqing-kejsarens regeringstid under Qingdynastin (1796 e.kr. – 1820 e.kr.). Trädgården har under denna period utvecklats från relativt enkla och mer direkta rumsliga strukturer till en mer komplex och uppdelade rumsliga organisation. Denna utveckling kan kopplas till det ökade ekonomiska välståndet samt till en växande lärd elit, vilket bidrog till en mer detaljerat och varierad rumslig utformning. Den nuvarande trädgården är uppdelad i fyra delar: en östlig, nordlig, mellersta och en västlig del. Dessa delar är rumsligt avgränsade men sammanlänkas genom strategiskt placerade siktlinjer och genomtänkta rumsliga övergångar, vilket skapar en kontinuerlig och sammanhängande spatial upplevelse (se figur 4).

4.1.3 Mästerfiskarens trädgård

Mästerfiskarens trädgård är även en privat trädgård i Suzhou och anlades under Södra-Songdynastin (1127 e.kr. – 1279 e.kr.) Den fick sitt nuvarande namn under Qianlong-regeringår i Qingdynastin. Trädgården kännetecknas av en hög grad av rumslig koncentration och effektiv markanvändning, eftersom trädgården omfattar bara cirka 0,5 hektar. Trädgården har organiserats i tre huvuddelar: en östlig byggnadszon, en mellersta trädgårdsdel och en västlig innerträdgård. Även om området är småskaligt och fysiskt begränsat skapar den noggrant organiserade rumsliga kompositionen en mångfald av sekvenser och upplevelser (se figur 5).

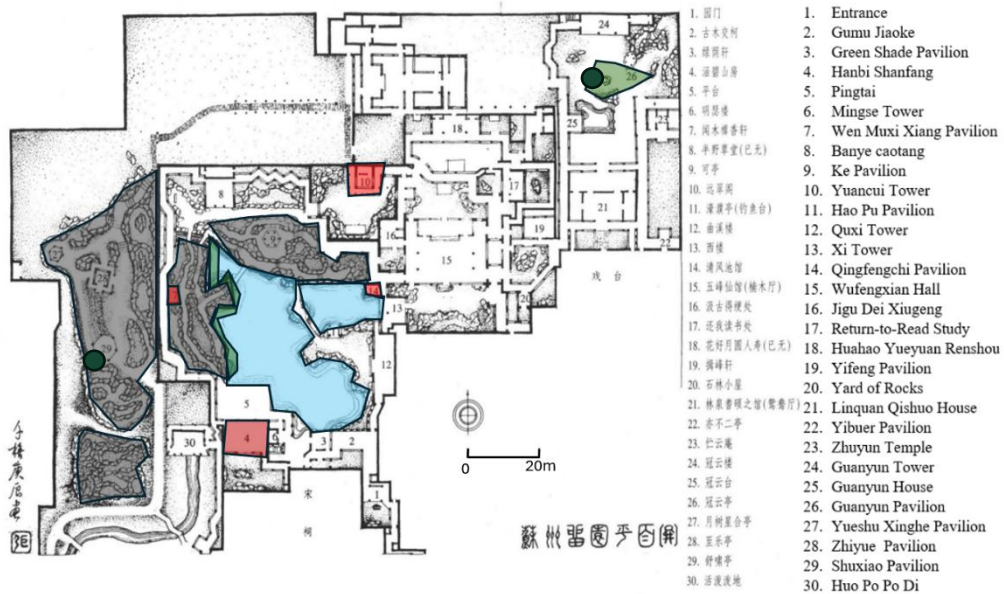
Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård

1. 腰门: Waist Gate	2. 远香堂: The Hall of Distant
3. 倚玉轩: The Bambu Pavilion	4. 玲珑馆: The Elegant House
5. 海棠春坞: Spring Crabapple retreat	
6. 梧竹幽居: Secluded Dwellingamong Wutong and bambu	
7. 绿绮亭: The Green Ripple Pavilion	8. 待霜亭: The Orange pavilion
9. 雪香云蔚亭: The Prunus Mume Pavilion	
10. 荷风四面亭: The Pavilion Lutus Breeze	
11. 见山楼: The Mountain-view Tower	12. 香洲: The Fragrant Isle
13. 小沧浪: The small Canglang	14. 玉兰堂: Magnolia Hall
15. 两宜亭: Pavilion of Dual Harmony	
16. 卅六鸳鸯馆: The 36 pairs of Mandarin Ducks Hall	
17. 留听阁: The Stay and Listen pavilion	
18. 浮翠阁: The Floating Green Tower	19. 倒影楼: The Reflection tower
20. 塔影楼: The Oagoda Reflection pavilion	

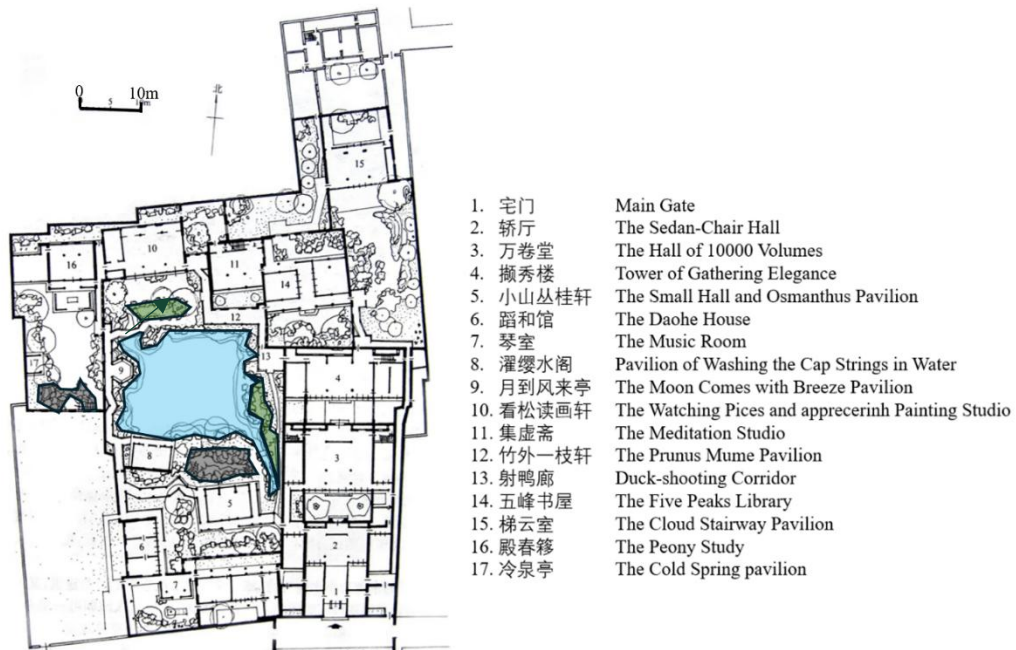
Figur 3. Bearbetad karta över Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård med översättning av nummerade rum och delar. De blå markeringarna visar vattnelement i trädgården, de grå markerar större konstgjorda bergformationer i trädgården och gröna markeringar visar större vegetation planteringar i trädgården. I trädgården samspelar konstgjorda berg och vegetation i sin placering, vilket gör att de inte alltid kan särskiljas tydligt i förhållande till denna illustration. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

Liu-trädgården

Figur 4. Bearbetad karta över Liu-trädgården med översättning av nummerade rum och delar. De blå markeringarna representerar vattenelement i trädgården, medan de grå markerar konstgjorda bergformationer och de gröna visar vegetation och planteringar längs vattenkanten. De konstgjorda bergen och vegetation samspelar i trädgården, vilket gör detta svårt att tydligt illustrera i planen. Därför har vissa delar markerats mer schematiskt för att förtydliga struktur. De röda markeringarna visar fyra byggnader som erbjuder utsikt över trädgården under de fyra årstiderna. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

Mästerfiskarens trädgård

Figur 5. Bearbetad karta över Mästerfiskarens trädgård med översättning av numrerade rum och delar. Den blå markeringen representerar vattenelement, de gröna markerar större vegetation och planteringar, medan de grå visar större konstgjorda bergformationer i trädgården. Det finns även andra omarkerade områden som är svårt illustrera, eftersom de konstgjorda bergformationerna samspelar med vegetationen. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

4.2 Naturliga element

Begreppet landskap uttrycks på kinesiska som *Shan Shui*, där *Shan* betyder berg och *Shui* betyder vatten. Detta indikerar att berg och vatten som två grundläggande naturliga element har en central och symboliskt betydelsefull roll i den kinesiska kulturen och har haft stort inflytande på utformningen av kinesiska klassiska trädgårdar. Även vegetation utgör ett viktigt naturligt element och spelar en betydande roll i gestaltningen genom att skapa skala, rumsavgränsningar och årstidsvariationer.

Dessa element fungerar inte enbart som visuella komponenter, utan tillsammans formar konstgjorda berg, vatten och vegetation en grundläggande struktur i den traditionella trädgårdsutformningen och påverkar hur rummet upplevs och organiseras.

4.2.1 Yin- (Vatten) och Yang-(Berg) principen

Hobhouse (2019) har tydliggjort att vatten och berg ofta förstås i relation till yin- och yang-principen inom den kinesiska kulturen, där vatten betraktas som ett yin-element och berg som yang-element utifrån sina respektive egenskaper och karaktärer. I den kinesiska kulturen symboliserar vatten renhet och ädelhet, vilket kan relateras till dess förmåga att följa sin egen väg, anpassa sig efter terräng och röra sig i samklang med naturens lagar. Berg förknippas däremot med stabilitet, styrka och fasthet, vilket relateras till dess hårda materialitet och orörlighet.

Yin- och yang-principen utgör två motsatta men ömsesidigt beroende begrepp inom kinesisk kultur och filosofi. Deras motsatsförhållande innebär inte konflikt, utan en dynamisk balans där elementen kompletterar varandra. Berg och vatten är två konkreta uttryck för yin- och yang-element som samexisterar i kinesiska klassiska trädgårdar, vilka syftar till att skapa en harmoni mellan människa och natur. Mot bakgrund av deras kulturella och symboliska betydelser används berg som ofta i form av konstgjorda bergformationer och vatten i form av damm eller flöde. Dessa är grundläggande medel för att representera och gestalta landskap inom den kinesiska klassiska trädgårdstraditionen och trädgårdsutformningen (Hobhouse 2019:363).

4.2.2 Vegetation

Vegetation utgör ett av de mest centrala naturliga elementen i den klassiska kinesiska trädgården. Valet av vegetation motiveras inte enbart av estetiska kvaliteter, utan också av deras symboliska innebörd och koppling till årstidernas rytm. Varje blomma, buske eller träd väljs med omsorg för att representera en dygd eller egenskap och fungerar som bärare av kulturella betydelser. Vissa växter har

fått en särskilt ikonisk status, såsom ”*De tre vännerna i vintern*” – bambu, tall och plommonblom. De hyllas för sin förmåga att trivas i kyla och blir levande symboler för uthållighet och integritet (Hobhouse 2019:352).

4.2.3 Sammanfattning

Uttrycket att ”*Ingenenting är slumpmässigt*” används ofta i beskrivningen av den kinesiska klassiska trädgården. Detta syftar på att varje element: form, typ, storlek, bladverk, grenar och andra detaljer placeras med omsorg för att skapa balans mellan tomrum och form, rörelse och stillhet. Det rör sig om en trädgårdsfilosofi där naturen inte bara imiteras, utan bearbetas och förädlas till ett idealiserat landskap som speglar mänskliga föreställningar och värderingar inom den kinesiska klassiska trädgårdstraditionen (Hobhouse 2019:352).

5. Analys av Konstgjorda berg, vatten och vegetation

5.1 Konstgjorda berg

Landskap uttrycks på kinesiska som Shan Shui, där Shan betyder berg och ofta manifesteras i form av konstgjorda berg i den kinesiska klassiska trädgården. Dessa utgör ett centralt rumsligt och naturligt element i trädgården och fungerar som tredimensionella rumsliga avgränsningar och kan i många avseenden jämföras med fasta murar, då de döljer, avskärmar eller markerar övergångar mellan olika rumsliga sekvenser. Genom variation i höjd, volym och sin placering bidrar de konstgjorda berg till tre grundläggande rumsliga konfigurationer: öppna, halvslutna och slutna rum. Ett öppet rum skapas genom låga bergformationer eller placering de i relation till vattenytor, där siktlinjerna hålls relativt fria. Halvslutna rum formas ofta genom att konstgjorda bergformationer placeras på två eller tre sidor, medan en riktad öppning lämnas som entré. Slutna rum skapas när bergformationer omsluter rummet mer fullständigt och därmed begränsar både rörelse och visuella genomsläpplighet.

Inom ett Feng Shui perspektiv kan dessa rumsliga former även tolkas som medel för att samla och stabilisera Qi, vilket traditionellt anses skapa gynnsamma förutsättningar för mänsklig aktivitet och upplevelse. Konstgjorda berg fungerar som vindskydd mot omgivningen och därigenom stabilisera Qi i trädgårdsrummet genom sin stora volym och stabila form. Konstgjorda bergformationer placeras ofta i kanten av ett rum eller i mitten av siktlinjen. Detta relaterar till Feng Shui-koncepten, där ”Hiding the wind and gathering the Qi” genom att förhindra att Qi (livsenergi) sprids och skapar balans mellan det inre och det yttre rummet.

Samtidigt organiserar bergformationerna besökarens rörelse genom slingrande stigar, smala passager och broar, samt möjliggör klättring och fysisk interaktion. Siktlinjerna kontrolleras genom kompositionen av de konstgjorda bergformationerna, vilka döljer, avbryter eller ramar in vyer och samtidigt fungerar som ett av de centrala visuella blickfången i den rumsliga gestaltningen.

I nästan alla klassiska kinesiska trädgårdar används särskilt Taihu-sten, vilken hämtas från Taihu-sjön, nära Suzhou. Valet av Taihu-sten motiveras inte enbart av dess geografiska närhet, utan främst av dess materiella och estetiska egenskaper. Stenarnas porösa och vattenformade struktur ger ett uttryck av autenticitet och framstår som resultatet av naturliga processer snare än mänsklig bearbetning. Taihu-stenens genombrutna och hålighetsrika form fångar ljus och skugga och skapar föränderliga visuella effekter över dagen, och därmed i enlighet med Feng

Shui-lärans principer bidrar en rumslig dynamik och upplevelse av harmoni mellan människa och natur inom Feng Shui. Dess grova, ojämna och skulpturala yta bidrar även till en fysisk och sensorisk upplevelse. Samtidigt skapar dessa konstgjorda bergformationer en naturlig atmosfär i trädgården. Genom att röra sig, få genom och ta sig in i bergformationerna får besökaren en känsla av att befinna sig i en verklig natur. De i flera lager uppbyggda konstgjorda bergformationerna skapar också en känsla av harmoni mellan människa och natur, samtidigt som de stora skalorna gör att besökaren upplever människans litenhet i förhållande till naturen.

Figur 6. Bilden visar en labyrintisk klippstruktur i lejonlunden (Shizi Lin) i Suzhou. Den är uppbyggd av flera lager av Taihu-sten som staplats och fogats samman till en sammansatt bergformation. Strukturen bildar ett tredimensionellt rum som man kan gå in i, klättra på och röra sig igenom. Skalfiguren visar höjden på bergformationen. Foto: Jin Zhang (2025)

5.1.1 Konstgjorda berg i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård

I Den ödmjuka ämbetsmannens trädgården används konstgjorda berg i varierande storlek för att strukturera och differentiera rumsliga enheter. Större konstgjorda bergformationer placeras strategiskt för att avskärma och dölja bakomliggande vyer, särskilt i entréområdet där en framträdande bergformation begränsar den omedelbara visuella överblicken av anläggningen.

De konstgjorda bergen påverkar rörelsemönstret genom att fungera som fysiska barriärer. Placeringen styr besökaren att ändra riktning och leda alternativa passager, vilket skapar en sekventiell och icke-linjär rörelse genom trädgården, samt skapar en upplevelse av att människor rör sig inne i naturen. Huvudrörelsen utgår från den västra delen, där två fristående Taihu-stenar är placerade längs huvudstråket och fungerar som rumsliga markörer. De skapar en välkomnande övergång och öppnar successivt upp vyer mot trädgårdens inre rum.

Ett ytterligare exempel i trädgården återfinns i den västra delen av trädgården, vid *The Stay and Listen Pavilion*, *The Floating Green Tower* och *The Reflection Tower* (se figur. 3), där stora och komplexa konstgjorda bergformationer är placerad. Bergformationens utformning möjliggör fysisk interaktion genom att besökare kan röra sig in i och klättra på den. De konstgjorda bergen i sig utgör samtidigt en central visuell fokuspunkt och drar till sig uppmärksamhet i rummet. Den fungerar som avskärmning mot bakomliggande fasta väggar och har därmed både en rumsligt avgränsande och en visuell strukturerande funktion.

Samtidigt utgör de konstgjorda bergformationerna ett viktigt element inom Feng Shui, där vind från olika håll dämpas och Qi hålls kvar i rummet. Genom sin massiva och oregelbundna form skapar de ett skyddat mikroklimat och bidrar till att stabilisera rummets energiflöde. Enligt Feng Shui-principen om att "Hiding the wind and gathering the Qi", fungerar de konstgjorda bergformationerna i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård som en fysisk barriär som bromsar energins rörelse, det vill säga Qi bromsade och gör att rummet upplevs som mer koncentrerat och sammanhållet.

Figur 7. Bilderna visar två konstgjorda bergformationer i den västra delen av trädgården, där besökare kan röra sig och klättra, vilket skapar en upplevelse av att förflyttas i en naturlikande miljö. I den vänstra bilden är bergformationen placerad vid vattenkanten, vilket formar ett tydligt rörelsemönster. I den högra bilden är bergformationen placerad intill en vägg, där den fungera som en visuell fokuspunkt och bidrar till att sänka rörelsehastigheten och tempot. Foto: Jin Zhang (2026)

5.1.2 Konstgjorda berg i Liu-trädgården

Figur 8. Bilden visar en labyrintliknande bergformation som styr besökarens rörelse och skapar en rumslig upplevelse av närhet till naturen. Foton tagna från den västra delen av trädgården (se figur 4). Foto: Jin Zhang (2026)

I denna västra del finns även en vattenpaviljong, kallad *Huo Po Po Di* (se figur 4), vilken återspeglar Feng Shui-principen om ”back to mountains and front to water”. I denna kontext fungerar berget som en symbolisk rygg och vattenpaviljongen som en energikälla som bidrar till att samla och generera Qi i Liu-trädgården.

Figur 9. Bilden visar en av de mest kända fristående konstgjorda bergformationerna i Liu-trädgården, kallad Guanyun-Berget. Den fungerar som en tydlig fokuspunkt som fångar besökarens uppmärksamhet och uppmanar till att stanna upp och sänka tempot (se figur 4). Foto: Jin Zhang (2026)

I Liu-trädgård används konstgjorda berg på ett mer komplext sätt. Utöver grundläggande funktioner såsom rumslig avgränsning, avbrott av siktlinjer och skapande av sensoriska upplevelser bidrar bergformationerna till en rumslig struktur med karaktär av ett landskapssystem. De bildar en spatial organisation som liknar ett labyrintliknande mönster i västliga delen, där besökaren rör sig genom och mellan de konstgjorda bergformationerna (se figur 8). Den fungerar som en inledande besöksstigen till den högsta bergspunkt i den västra delen av trädgården. Den västra delen är en komplex och sammansatt plantering som genom sin utformning skapar en känsla av ett naturligt berglandskap i Liu-trädgården. Detta ger besökaren en stark upplevelse av natur och uttrycker trädgårdens strävan efter harmoni mellan människa och natur. I

De storskaliga konstgjorda bergen representerar idealiserade former av riktiga naturliga berg och fungerar som självständiga rumsliga enheter, till exempel Guanyun-berget (se figur 9) i östlig delen av trädgården, vilken är den högsta och största konstgjorda bergen i den kinesiska klassiska trädgården. Den fungerar som visuella fokus och påverkar rörelsetempot genom att skapa fördröjning och uppehåll i rörelsen. På så sätt möjliggörs både visuella upplevelse och fysisk närvaro i relation till Taihu-stenarna. Taihu-stenar är naturligt bildade stenarter som inte har påverkats av

människan i sin tillkomst. De uttrycker därmed en relation mellan människa och natur präglad av harmoni. Samtidigt symboliserar de verkliga berg i naturen. Genom att återge bergen i miniatyr i form av Taihu-stenar skapas en förenklad och tolkad bild av naturen i trädgården, vilket bidrar till en helhet där människa och naturen kan samspela i en idealiserad trädgårdsmiljö.

5.1.3 Konstgjorda berg i Mästerfiskarens trädgård

Mästerfiskarens trädgård är en relativt liten privat klassisk trädgård, men den uppvisar en hög grad av rumslig precision. De konstgjorda bergen används här på ett mer effektivt, koncentrerat och subtilt sätt, vilket spelar en avgörande roll i att skapa rumsligt djup inom en begränsad yta. Konstgjorda bergformationer varierar i höjd, vilket förstärker den tredimensionella upplevelsen och bidrar till en vertikal rumslig struktur. I Mästerfiskarens trädgård placeras konstgjorda bergformationer ofta längs rummets kanter, vilket skapar flera lager i rummet, styr siktlinjer och tydliggör förhållande mellan förgrund och bakgrund. Samtidigt förstärks upplevelsen av djup genom att bergformationerna vid vattenkanten speglas i vattenytan, vilket fördjupar rummet och bidrar till en ökad rumslig komplexitet.

Figur 10. Karta över Mästerfiskarens trädgård. Kartan visar placeringen av tre centrala delar i trädgården: Caixia Pond, The cloudy mountain och The small hall and osmanthus pavilion. Den konstgjorda bergformationen fungerar som en fysisk barriär, styr rörelsen och relaterar till Feng Shui-koncepten. Den högra bilden (A-a') visar hur den konstgjorda bergformationen döljer bakomliggande byggnad och hur siktlinjerna bryts av den. Samtidigt speglas The Cloudy Mountain i vattenytan, vilket förstärker det rumsliga djupet
Bearbetning: Jin Zhang (2026)

De konstgjorda bergen fungerar som rumsbildande element som styr rörelsen genom anläggningen. I den centrala delen är bergformation placerade i flera riktningar, i relation till byggnaderna, vilket avgränsar delrum och leder besökarens rörelse. Exempelvis är *The cloudy mountain* en konstgjord bergformation som placerades mellan vattendammen, *Caixia Pond* och *The Small Hall and Osmanthus Pavilion* (se figur 10). Den skiljer byggnadselementen åt, bryter siktlinjer och bidrar

till att definiera separata rumsliga enheter utan att störa avgränsande delar. Se över figur 10, fotografier tagna från The small hall and osmanthus pavilion i norrlig riktning, där vattendammen döljs bakom bergformationen The cloudy mountain.

Förutom den rumsliga organisationen visar uttrycket trädgården också den idealiska rumsliga formen inom Feng Shui, det vill säga principen om "back to mountains and front to water". Den konstgjorda bergformationen fungerar som en symbolisk rygg och placeras intill vattendammen. I denna relation ses vattnet som en källa till generering av Qi, medan berget hjälper till att stabilisera och samla Qi så att den stannar kvar i det centrala rummet. Denna rumsliga uppbyggnad speglar även "hiding the wind and gathering the Qi, där bergens placering och vattnets närvaro tillsammans minska energins spridning och skapar en mer koncentrerad rumslig helhet. I Mästerfiskarens trädgård är skalan relativt liten och vattnelementen är få. Enligt Feng Shui innebär detta att källorna för att generera Qi är begränsade. Därmed får bergen en särskilt viktig funktion i rummet, eftersom de bidrar till att upprätthålla och balansera den rumsliga energin för att skapa en ideal trädgården.

Den konstgjorda bergen fungerar som koncentrerade rumsliga medel i Mästerfiskarens trädgård. De skapar vertikalitet, organiserar rörelsen, kontrollerar siktlinjer och förstärker den sensoriska upplevelsen. Genom en noggrant organiserad rumslig struktur och en precis användning av bergformationer kan Mästerfiskarens trädgården upplevas som större och mer komplex än dess faktiska storlek.

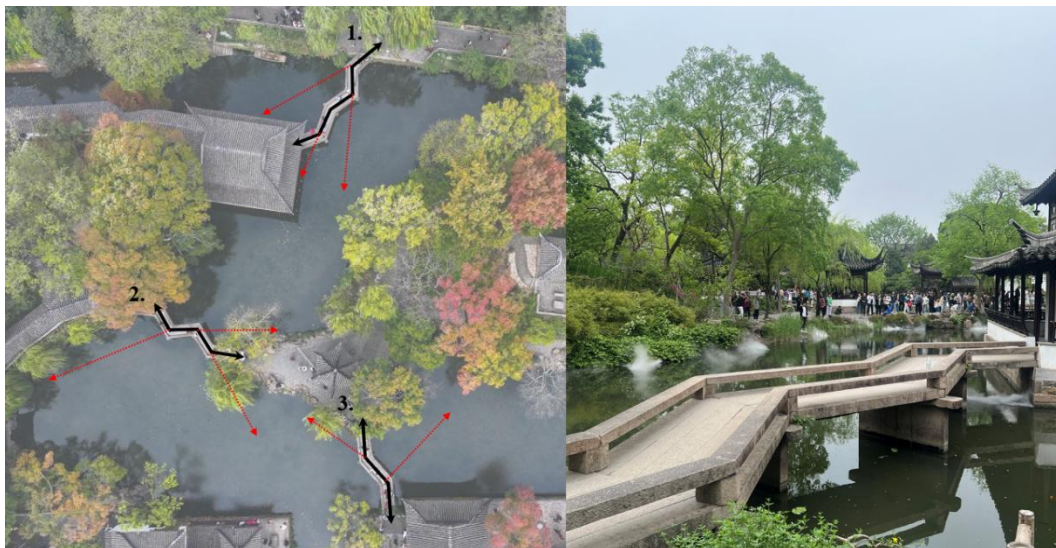
5.2 Vatten

Vattnelement i den kinesiska klassiska trädgården är inte enbart en damm eller flöde, utan representerar ett idealiserat naturligt vattenlandskap. Vattnet bär en filosofisk betydelse och symboliserar renhet, ödmjukhet och uthållighet. Inom daoismen betraktas vattnets mjuka och följsamma rörelse som ett ideal för hur människan bör leva. Vattnet utgör trädgårdens rumsliga centrum och fungerar som en organiserande kärna kring vilken byggnader, strandlinjer, planteringar och bergformationer ordnars. Uttrycket "*utan vatten ingen trädgård*" understryker vattnets grundläggande betydelse i kinesiska trädgårdstraditionen.

Vattnelement placerades ofta i central trädgård och skapar en tydlig rumslig struktur, medan övriga element relateras till vattenytan och bildar delrum längs dess kanter. Vattnelement i trädgården är med oregelbundna strandlinjer och placerade ofta stenar runt för att markera övergångar mellan land och vatten. Vattenytan delas ofta upp genom broar, vegetation eller konstgjorda berg, vilket bryter siktlinjer och

skapa visuella djupet av trädgården. När delar av strandlinjen döljs uppstår en upplevelse av att vattnet i trädgården fortsätter bortom det synliga området.

Vattnet påverkar hur besökaren rör sig genom trädgården och med broar och gångstråk placeras strategiskt för att styra riktning och tempo. En rak bro leder rörelsen direkt framåt över vattnet, medan en Z-formad bro (se figur 11) förlänger vägen och sänker hastighet. Utformningen av Z-formad bron är nära kopplad till omgivande fokuspunkter och utblickar, snarare än ett slumpmässigt urval av möjliga riktningar. Vid varje brytpunkt på bron uppstår flera riktade siktlinjer. Dessa punkter tvingar besökaren att ändra rörelseriktning och därigenom en visuell relation mellan besökaren och omgivande byggnader, konstgjorda berg, vegetation och vattendammen. Detta liknar upplevelsen när man rör sig längs oregelbundna vattenkanter i trädgården, där perspektivet gradvis förändras och på så sätt tydligt uttrycker principen om ”föränderliga vyer vid rörelse” – *Yi Bu Yi Jing*.

Figur 11. Bearbetad karta över Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, där bron sammanlänkar två delar genom Z-formad gångväg som förändrar siktlinjerna (röda pilar). Vyerna förändras vid rörelse, samtidigt som siktlinjerna sträcker sig över vattenytan och mot andra trädgårdsrum. Den högra bilden (bro 1.) visar den Z-formad vägens utformning och dess praktiska placering i trädgården, samtidigt som den illustrerar de rumsliga samband och siktlinjer i trädgården. Bakgrundskarta hämtade från China news. Foto: Jin Zhang (2025)

Siktlinjerna kontrolleras medvetet genom så kallade dolda vyer, vilket innebär att delar av vattenytan döljs av vegetation, stenblock eller arkitektoniska element. Detta bidrar till att strandlinjen sällan är helt synlig på en och samma punkt. I många klassiska kinesiska trädgårdar rör sig vattnet långsamt eller ligger stilla som en spegel. Den stilla ytan reflekterar de omgivande elementen vilket skapar en dubbel bild: verklighet och dess spegling (se figur 12). Siktlinjerna förändras genom reflektionen och kan i vissa lägen upplevas som symmetriska, där vattenytan

fungerar som en central axel mellan rummet och dess spegling. Genom denna medvetna bearbetning av sikt och reflektion upplevs trädgården som större än den faktiskt är.

Samtidigt skapar kontrasten mellan den fysiska trädgården och den reflekterade vattenytan en tydlig skillnad i upplevelsen. Den ena är något man kan röra sig i och uppleva direkt, medan spegelbilden ständigt förändras och påverkas av ljus, vind och rörelse i vattnet. I jämförelse med himlen och luften gör vattenytan att ljus och mörker framträder tydligare, och att konturerna på det som speglas blir skarpare. Det gör att skillnaden mellan det verkliga och det reflekterade blir mer påtaglig och bidrar till att skapa en starkare upplevelse av kontrast i trädgården.

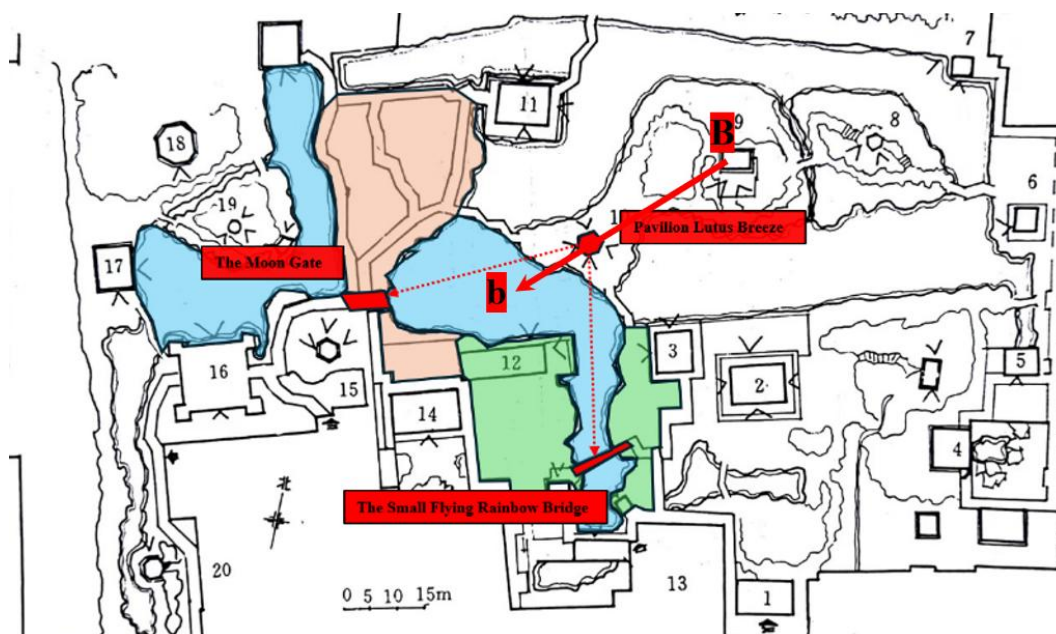
Figur 12. Vattendammen i Mästerfiskarens trädgård reflekterar en dubblerad världsbild, där vattnet speglar omgivning och vattenytan framträder som en symmetrisk axel i rummet (se figur 5). Foto: Jin Zhang (2026)

5.2.1 Vattnet i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård

Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård består av cirka två tredjedelar av vattenytan och den fungerar inte enbart som en visuell centralpunkt, utan utgör även den strukturella kärnan för rumslig organisation, rörelse och siktlinjer och upplevelse. Vattnet organiseras runt alla delar av trädgården och gångvägar formas runt omkring kanten av vattnet. Den formar halvcirkulära eller cirkulära sekvenser där besökaren kontinuerligt behåller en visuell relation till vattenytan. Samtidigt bidrar de oregelbundna kantlinjerna suddat ut tydliga rumsliga gränser och skapar en upplevelse av öppenhet och expansion. Bro *The small flying rainbow bridge* och

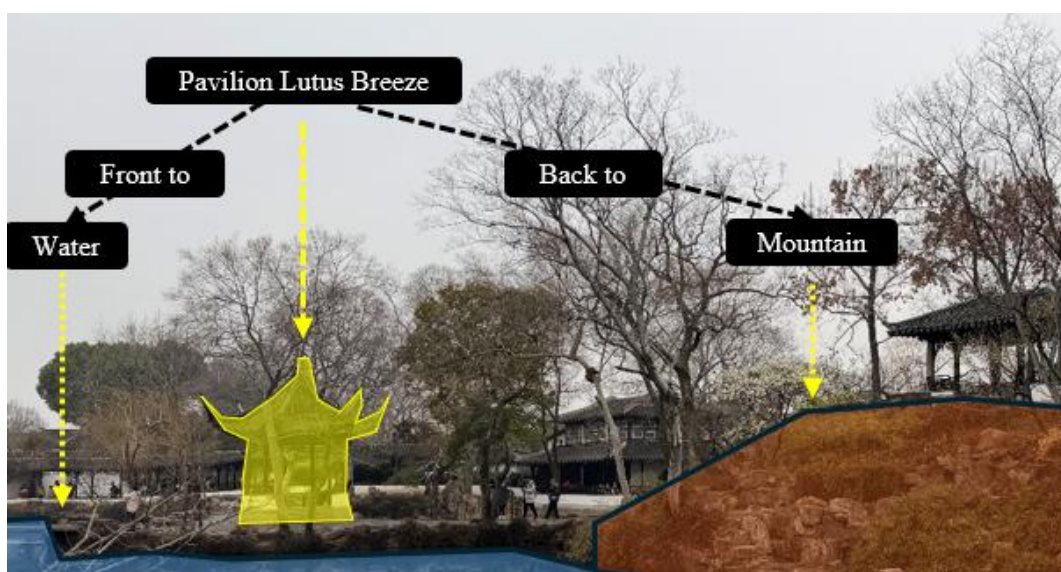
byggnation *The Moon gate* fungerar både som fysiska förbindelser och som visuella filter, vilket gör att vyer och vattnet upplevs som "fortsättande" snarare än avslutat. *The small flying rainbow bridge* är placerad över vattnet och fungerar som en fysisk länk mellan två trädgårdsdelar. Bron speglas i vattenytan, vilket ger upphov till en ny vertikal rumslig dimension. Denna dubbling: den faktiska konstruktion och dess reflektion förstärker upplevelsen av höjd och djup. Siktlinjen från *The Pavilion Lutus Breeze* mot *The small flying rainbow bridge* öppnar upp en tydlig vy över vattendammen i mitten av trädgården och förlänger blicken in i landskapet. Samtidigt fungerar brons placering som en visuell brytpunkt som delvis stoppar siktlinjen, vilken skapar en upplevelse av att vattnet fortsätter bortom det synliga området och ger en känsla av oändlighet och rörelse. På liknande sätt fungerar *The Moon Gate* samma funktion, vilken binder två trädgårdsrum och sammanlänkar två separerade vattenytor (se figur 13).

Genom den arkitektoniska inramningen uppstår dock en upplevelse av kontinuitet, där de två vattenelementen uppfattas som en sammanhängande helhet. Detta förstärker intrycket av vattnets fortsättning och bidrar till trädgårdens rumsliga komplexitet, samt förstärker känslan av djup och progression. Vattnet i trädgården är både stillhet och rörlighet. Stillheten gör att vattnet i sig som en spegel och skapar en visuell fördubbling av rummet.

Figur 13. Bearbetad karta över Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård. *The small flying rainbow bridge* sammanlänkar de gröna markerade områden, medan *The Moon Gate* sammanlänkar de hudfärgade områdena. Båda byggnaderna bryter siktlinjerna över vattenytan och styr besökarens rörelse genom rummet. De röda pilarna visar hur siktlinjerna avbryts av byggnaderna, exempelvis från *Pavilion Lutus Breeze*, som delvis skymmer det bakomliggande vattenelement. Dessa byggnader är ofta placerade vid vattenytans kant. Genom att bryta och leda blicken skapas en känsla av att vattnet fortsätter längre bort, även om det i själv verket tar slut här. De röda linjerna visar var siktlinjerna bryts av byggnaderna. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

Konceptet "hiding the wind and gathering the Qi" är tydligt i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, där vattnelementet spelar en dominerande roll i hela trädgårdens struktur. Enligt Feng Shui betraktas vatten som en källa till generering av Qi. Genom att placera vatten centralt i trädgårdens kan Qi samlas och cirkulera i rummet. Samtidigt bidrar andra naturliga element, såsom konstgjorda bergformationer och vegetation, till att stabilisera Qi samt dämpa och skärma av vinden. *Pavilion Lutus Breeze* är ett tydligt exempel på konceptet "back to mountains and front to water". Den stora bergformationen nordost om paviljongen fungerar som ett skyddande "ryggstöd", medan vattenytan breder ut sig framför byggnaden (se figur 14). Denna rumsliga organisation skapar därmed en idel trädgårdskomposition i enlighet med Feng Shui-principerna.

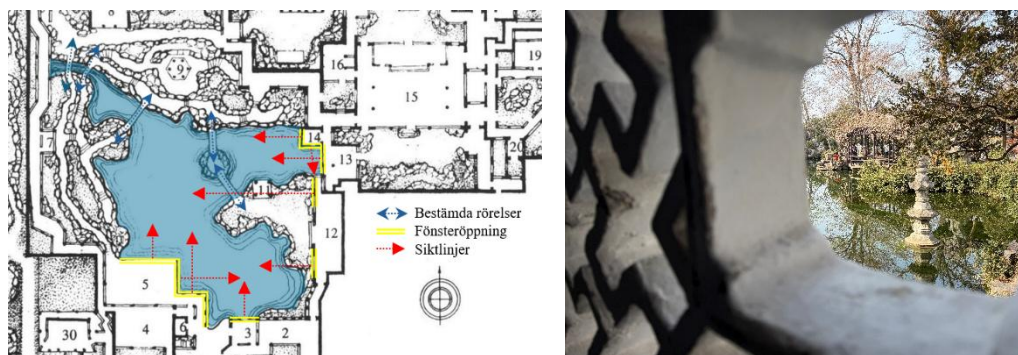
Figur 14. Illustrationsbild av den ideal trädgårdskompositionen i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, med utgångspunkt i Pavilion Lutus Breeze (B-b). Fotot är taget från *The Hall of Distant*. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

5.2.2 Vattnet i Liu-trädgården

Liu-trädgården organiserar vatten framför allt i den mellersta delen och skapar därmed ett tydligt och avgränsat centralt rum. Detta skiljer sig från *Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård*, där vattnet dominerar större delen av anläggningen och genomsyrar hela strukturen. I Liu-trädgården fungerar vattnet snarare som en samlande fokuspunkt. Det får besökaren att stanna upp och sänka tempot, istället för att leda rörelsen vidare i en kontinuerlig sekvens. Rörelsen avbryts ofta av vägar och fönsteröppningar som bara ger begränsade utblickar mot delar av vattenytan, där uppfattar man inte helheten på en gång, utan avslöjas successivt genom förflyttning. Vattnet i Liu-trädgården framstår som stilla och bidrar till en lugn och dämpad stämning, vilket gör att upplevelsen präglas mer av koncentration och närvaro

än av rörelse och förändring. Samtidigt varierar graden av rumslig öppenhet mellan olika delar av trädgården.

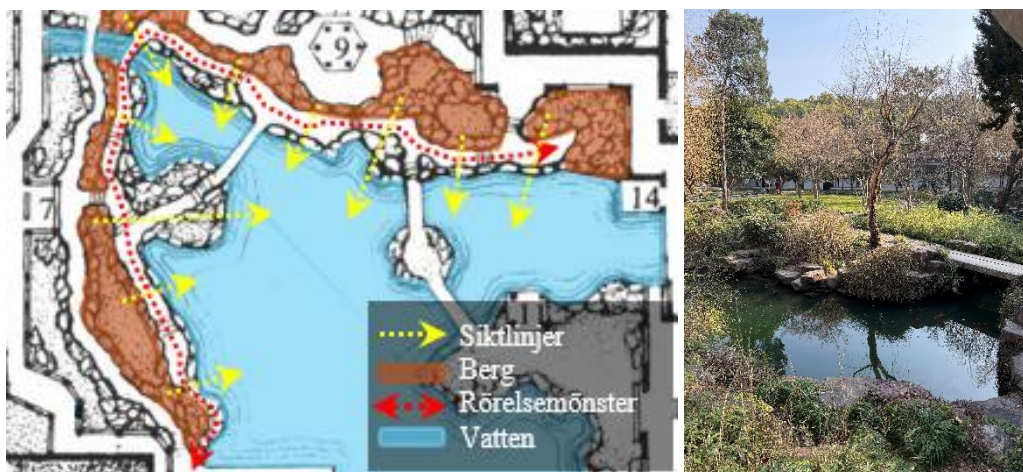
I den sydliga och östliga delen av vattendammen begränsas rörelsen av byggnader och arkitektoniska strukturer, vilka innehåller fler fönsteröppningar som ramar in och kontrollerar siktlinjerna mot delar av vattenytan (se figur 15). Dessa öppningar skapar selektiva och riktade vyer, där vattenelementet endast delvis exponeras. Medan i den västra och norra delen är mer rörelsefrihet större och den rumsliga strukturen mer öppen. Blicken har en mer direkt relation till vattenytan, vilket stärker upplevelsen av rumslig kontinuitet och förlängning. Den öppna strukturen gör att vattenytan visuellt framträder i en mer sammanhängande och tydlig form.

Figur 15. Bearbetad karta över Liu-trädgården och fotografi taget från fönstret. Kartan visar hur siktlinjerna förändras vid rörelse och hur vattenelement styr huvudstråken i rörelsen. Fönstrets riktning bestämmer att man endast kan se en del av vattenytan. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

Liu-trädgården använder tydligt koncepten "hiding the wind and gathering the Qi" och "back to mountains and front to water" i sin trädgårdskompositionen. De konstgjorda bergformationerna och vegetationen som placeras runt vattendammen bildar en rumslig avgränsning som både kan dämpa vind från olika håll och bidra till att stabilisera och samla Qi i trädgården. Eftersom vatten betraktas som den huvudsakliga källan till generering av Qi och vattenytan i Liu-trädgården är begränsad i sitt omfång, får andra naturliga element en viktig roll i att avgränsa rummet. På så sätt kan Qi stabiliseras och samlas, vilket bidrar till att skapa en balans mellan trädgårdens inre och yttre rum.

När besökaren rör sig längs vattenkanten blir konceptet "back to mountains and front to water" tydlig, särskilt på västra- och norra delen, där naturligt landskap organiseras (se figur 16). Denna rumsliga organisation skapar en ideal trädgårdskompositionen och bidrar till en harmonisk relation mellan människa och natur, vilket enligt Feng Shui-principen anses gynna människors välbefinnande.

Figur 16. Bearbetad karta över Liu-trädgården och en perspektivfotografi. Siktlinjerna representerar och visueliserar konceptet ”back to mountains and front to water”.
Bearbetning: Jin Zhang (2026)

5.2.3 Vattnet i Mästerfiskarens trädgård

Mästerfiskarens trädgård är den minsta trädgården som ingått i studien, men den rumsliga upplevelsen upplevs ändå som stark och omfattande. Genom användning av konstgjorda berg, vegetation och andra rumsliga element avgränsas och delvis döljs vattenytan. På så sätt framstår vattnet inte som ett avslutat element inom trädgården, utan upplevs snarare som en del av ett större och sammanhängande flöde.

Figur 17. Bilden visar omgivningen kring vattendammen, där konstgjorda bergformationer formar den smala vattenytan. Den röda pilen markerar vattendammens placering. Foto: Jin Zhang (2026)

Ett exempel i det sydvästra hörnet av *The Cold Spring Pavilion* (se figur 4) i trädgården finns en mindre damm där konstgjorda berg placeras delvis ovanför vattenytan, vilket skapar en form som liknar ett hål eller en öppning (se figur 17). Det ger intrycket av att vattnet inte tar slut, utan fortsätter att rinna vidare under marken och symboliskt ansluta till Yangtze-floden. I verkligheten har denna smala vattendamm en begränsad volym och är i huvudsak stilla, utan faktisk vattenrörelse.

Figur 18. Bilden visar omgivningen kring vattendammen, där konstgjorda bergformationer formar den smala vattenytan. Den röda pilen markerar vattendammens placering. Foto: Jin Zhang (2026)

Vattnet i Mästerfiskarens trädgård är stilla och skapar en tydlig dubbelhet mellan form och reflektion (se figur 18). I vissa riktningar öppnas siktlinjer mot himlen, vilket förstärker känsla av vertikal och horisontell expansion. Den begränsade vattenytan bidrar därmed till att den visuella upplevelsen överskrider de fysiska gränserna. Genom speglingar och förlängda siktlinjer upplevs rummet som dubbelt så stort och mer öppet än dess faktiska storlek, vilket skapar en dubbel struktur av både ett fysiskt rum och ett visuellt reflekterat rum. Vattnet speglar det som omger det: växtlighet, vita väggar, himlen och ibland även besökaren själv.

5.3 Vegetation

I den kinesiska klassiska trädgården har varje växt en symbolisk betydelse och en tydlig koppling till tradition och kultur. Växter är inte bara dekorativa inslag, utan planteras med omsorg och medveten rumslig avsikt. Vegetationen fungerar som ett rumsskapande element som definierar och avgränsa olika zoner i mindre skala i en trädgård. Växternas varierande höjd och täthet skapar subtila övergångar mellan öppna och mer slutna rum som exempelvis höga träd och täta buskage ramar in privata och stillsamma gårdsrum och bidrar till en tydlig rumsliga struktur. Genom denna organisering blir växtligheten en aktiv del av trädgårdens övergripande komposition.

Vegetationen påverkar besökaren rör sig genom trädgården och fungera som ett medel för att leda rörelsen vidare. Bambuskog, rabatter och trädalléer är tre vanliga planteringsformer som styr och organiserar rörelsemönstret. Bambu planteras ofta längs slingrande gångar och förstärker den indirekta rörelsen. Rabatter bidrar till att sänka tempot och skapa en mer kontemplativ passage, medan trädalléer tydligt markerar huvudstråk och visar den övergripande riktningen i anläggningen. Dessa växter fungerar som vägledande strukturer som påverkar hur människor rör sig i trädgården. Rörelsen sker stegvis och nya vyer öppnas successivt. Den blir därmed inte rak eller direkt, utan uppbyggd som en sekvens av upplevelser där landskapet gradvis avslöjas.

Växternas placering och täthet styr och filtrerar siktlinjerna. Höjdskillnader och vegetationens densitet ramar in utblick, bryter sikten eller skapar riktade visuella

fokus. På så sätt uppstår både öppna och dolda vyer. Siktlinjerna blir dynamiska och förändras beroende på rörelse och perspektiv i rummet. Siktlinjer förändras över året i takt med vegetationens säsongsvariationer. Växter väljs med hänsyn till blomningstid, bladfärg och säsongsvariation för att skapa skiftande trädgårdsbilder genom året. Under våren blommar persika och körsbär och bidrar både visuella och doftmässiga upplevelser. Sommaren präglas av lotus och näckros som skapar en sval och stillsamma atmosfär. På hösten framträder röda lönnar och doftande osmanthus med starka färger och intensiva dofter. Under vintern blir bambu och tall dominerande element, särskilt bambu som böjer sig i vinden utan att brytas, symboliserar styrka och ödmjukhet.

5.3.1 Vegetation i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård

Den ödmjuka ämbetsmannens trädgården planteras ett omfattande växtmaterial. I vattenytorna planeras till exempel lotusblomma, vilket skapar naturliga avgränsningar och uppmärksamhetspunkt för besökaren. Genom växtligheten formas rumsliga zoner och fungerar som vägledande element i trädgården. Exempelvis bambuskogen fungerar som en naturlig passage som löper längs gångstråk och leder besökaren vidare in i djupare delar av trädgården. De höga och ofta över hundra år gamla tallar framträder som tydliga fokusobjekt och påverkar siktlinjerna genom att drar till sig uppmärksamhet. Dessa trädslag kombineras ofta med konstgjorda bergformationer eller vattenelement för att skapa en upplevelse av Shan Shui, ett kinesiskt trädgårdsbegrepp som kan översättas till landskap på svenska. Detta bidrar till att skapa en mer naturlig känsla i trädgårdens olika rum, där naturen framstår som relativt opåverkad av mänsklig aktivitet och förmedlar en upplevelse av tidlöshet och långvarighet. Samtidigt symboliserar dessa växter och representerar den kinesiska trädgårdstraditionen.

Växter planteras ofta längs vattenkanten för att forma den rumsliga strukturen och mjuka upp gränsen mellan vatten och konstgjorda bergformationer. På så sätt skapas också en mer naturlig känsla i Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård. Plantering längs kanterna bidrar dessutom till att skilja olika trädgårdsrum åt på ett mjukare sätt, särskilt i anslutning till vattendammen. I Feng Shui betraktas vatten som en viktig källa till generering av Qi, medan vegetation behöver Qi för att kunna växa. Växtligheten bidrar därför till att Qi kan stanna kvar och samlas i rummet istället för att sprida bort. Konceptet "hiding the wind and gathering the Qi" framträder också genom vegetationens egenskaper. Växter kan dämpa vind från olika riktningar och samtidigt skapa varierande ljus när vinden rör sig genom olika typer av vegetation.

Ett exempel i den västra delen av trädgården finns en större yta som används som bonsaiträdgård, där visas bonsaiträd av olika arter och former. Mcfarling (2020) har påpekat att *Bonsai* eller *Pen Jing* har sitt ursprung i Kina och har funnits inom den kinesiska trädgårdstraditionen i över 2000 år. Runt 700 e.kr. spreds traditionen till Japan, där den vidareutvecklades (Mcfarling 2020). Därför har bonsai en lång historia och är fortfarande ett vanligt inslag i kinesiska trädgårdsutformning. Under besöket kan man uppleva en miniatyr av naturen i koncentrerad form, samtidigt kan den förstärka upplevelsen genom doften av blommor och gröna i vintern. Förutom växtligheter i sig, i trädgården finns också paviljonger som representerar de fyra årstiderna och ger möjlighet att betrakta årstidernas skiftande vyer. Exempelvis: *The Pavilion Lotus bressze* för lotusvyer under sommaren och den fungerar som utsiktspunkter och förstärker kopplingen mellan arkitektur, natur och årstid. Planteringar kopplar till de fyra årstiderna skapar en balanserad miljö där rummet fungerar året runt. Genom vegetationens placering dämpas vindens påverkan under alla årstider och bidrar till att samla och stabilisera rummet.

Figur 19. Bilden visar samspelet mellan vattnelement, konstgjorda berg och vegetation i ett trädgårdsrum. Den illustrerar Feng Shui-konceptet "hiding the wind and gathering the Qi", där den vita dimman symboliserar Qi som samlas och stannar kvar ovanför vattenytan genom vegetationen längs vattenkanten. Foto: Jin Zhang (2025)

5.3.2 Vegetation i Liu-trädgården

Liu-trädgården finns en central vattendamm placerad i mitten och omges av fyra byggnader (se figur 4). Dessa är orienterade mot vattnet och fungerar som utsiktspunkter för att uppleva årstidernas skiftningar. Genom fönsteröppningar och från byggnadernas interiörer kan man betrakta olika typer av vegetation under årets alla säsonger.

Till exempel planteras osmanthus vid *Wen Muxi Xiang Pavilion*, där man under hösten både kan se blomningen och känna dess doft och titta på moon i Mid-hösten festivalen. Vid *Hanbi Shanfang* öppnar sig utsikt direkt mot vattenytan med lotus, vilket gör sommarscenen till en tydlig del av rumsupplevelsen. På så sätt samspelar arkitektur, vatten och vegetation för att förstärka årstidernas närvaro i trädgården.

Figur 20. Bilden visar olika planteringar i Liu-trädgården, där lågväxande växter används för att mjuka upp gränser och högväxande träd ofta placeras vid rummets kanter. Foto: Jin Zhang (2026)

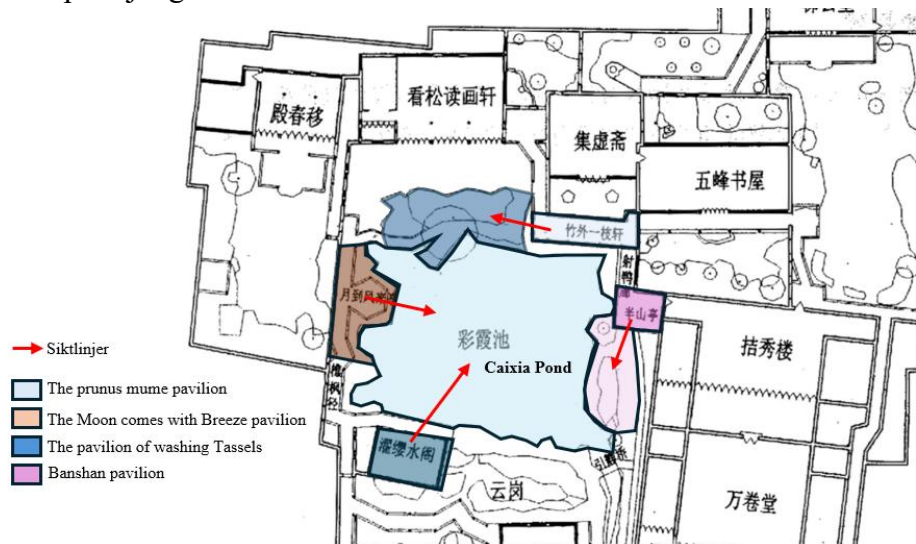
Vegetation i Liu-trädgården används även för att styra rörelsemönster och mjuka upp rumsliga gränser, vilket bidrar till att skapa naturligt formade gångstråk där besökaren kan röra sig genom och uppleva naturen. Gräs- och marktäckande växter är ofta vintergröna, vilket gör att den naturliga känslan bevaras även under vintern. Större och äldre växter planteras ofta vid rummets kanter för att dölja och markerar gränserna mellan olika rum, medan lägre växande växter placeras för att öppna upp siktlinjer och skap mer visuellt sammanhängande ytor. Detta bidrar till att förstärka den rumsliga volymen. Samtidigt planteras blommande växter i olika delar av trädgården, där deras doft och blomning skapar variation och förstärker upplevelsen i den olika trädgårdsrummen (se figur 20).

5.3.3 Vegetation i Mästerfiskarens trädgård

Växter i mästerfiskarens trädgård används för att mjuka upp arkitektoniska gränser och förlänga upplevelsen av djup på grund av sin lilla skala. Bambu, mindre träd och buskar placeras strategiskt för att få rummen att upplevas större än de faktiskt är. Växterna styr hur besökarens rör sig genom trädgården, som till exempel bambuskog i trädgården bildar halvöppna passage som leder vidare utan att helt avslöja nästa rum. Buskage döljer kommande vyer och skapar förväntan, medan

större rabatter fungerar som pauspunkter där tempot sänks och uppmärksamheten riktas mot detaljer i omgivningen.

Växtlighet i Mästerfiskarens trädgård placeras ofta längs rummens kanter, vilket gör att de centrala ytorna upplevs mer öppna. På så sätt skapas en tydligare rumsvolym trots trädgårdens begränsade storlek. Liksom i Liu-trädgården finns här byggnader som är kopplade till upplevelsen av de fyra årstiderna och fungerar som särskilda utsiktspunkter. Till exempel är *The prunus mume pavilion* är en utsiktsplats för att betrakta vinterlandskapet, dör bambu och vinterblommande växter framträder tydligt. *The Moon comes with Breeze pavilion* används för höstutsikter och är placerad så att den fångar säsongens förändrade ljus och vegetation. *The pavilion of washing Tassels* är en plats för att uppleva sommarscener med lotusplanteringar i *Caixia Pond*. *Banshan Pavilion* fungerar som en utsiktsplats för att betrakta vårens växlighet, där planteringar är placerade framför paviljongen.

Figur 21. Bearbetad karta över Mästerfiskarens trädgård. Kartan visar fyra huvudbyggnader som är placerade runt Caixia Pond, där respektive säsongspanteringar framgår. Byggnaderna är organiserade i en cirkulär disposition runt dammen, vilket skapar goda utsiktsmöjligheter och visuella relationer till landskapet under årets samtliga årstider. Bearbetning: Jin Zhang (2026)

5.4 Sammanfattning

I de tre utvalda trädgårdarna samverkar konstgjorda berg, vatten och vegetation för att skapa den rumsliga strukturen och den upplevda sinnesupplevelsen. Vatten utgör ofta rummets öppna kärna och styr rörelsen längs strandlinjen, medan dess oregelbundna form skapar en naturlig och flödande gångstruktur. De konstgjorda bergformationerna fungerar som visuella och rumsliga hinder som bryter både siktlinjer och rörelse, medan vegetation bidrar med inramning och mjukar upp gränser.

6. Diskussion och vidare forskning

Resultaten i denna studie visar att konstgjorda berg, vatten och vegetation tillsammans bildar ett dynamiskt och lageruppbyggt rumssystem i den klassiska kinesiska trädgården. Genom analysen av de tre trädgårdarna och deras konkreta exempel framgår hur dessa naturliga element används i olika sammanhang och bidrar till att besvara forskningsfrågan, det vill säga hur de tillsammans formar rörelse, siktlinjer och upplevelse i den klassiska kinesiska trädgården.

6.1 Diskussion

Genomgången av litteraturen att det finns en begränsad mängd engelskspråkig forskning om klassiska kinesiska trädgård, och att en stor del av de studier som ingår i materialet är skrivna av kinesiska forskare. Studie av västerländska forskare är färre och ofta mer avgränsade i sitt fokus. Detta påverkar hur kinesiska trädgårdar förstås i en västerländsk kontext. Till exempel, Jia och Wang betonar skillnader mellan kinesisk och västerländska trädgårdstraditionen ur ett kulturellt och filosofiskt perspektiv. I relation till detta bidrar denna studie med en mer rumslig analys, där fokus ligger på hur dessa principer faktiskt tar form i trädgårdens uppbyggnad, till exempel genom rörelse, siktlinjer och upplevelser. Detta kan bidra till en mer nyanserad förståelse av kinesiska trädgårdar i en västerländsk kontext, där komplex samband mellan rum, kultur och filosofi inte behandlas i någon större utsträckning. Mot denna bakgrund bidrar studien med en fördjupad förståelse av hur naturliga element fungerar som rumsliga struktur i klassiska kinesiska trädgårdar. På så sätt knyter den an till studiens syfte och visar hur en rumslig analys kan användas för att synliggöra samband som tidigare inte har beskrivits lika tydligt. Samtidigt kan studien bidra med teoretiska och gestaltningsmässiga insikter som kan vara värdefulla för framtida forskning inom västerländsk landskapsarkitektur.

Studien vill synliggöra och förmedlar delar av den kinesiska trädgårdstraditionen till en västerländsk kontext. I urvalet av litteratur och exempel har fokus därför i viss utsträckning lagts på aspekter som belyser de positiva och inspirerande egenskaperna hos kinesiska trädgårdar. Samtidigt är det viktigt att understryka att detta inte innebär att den kinesiska trädgårdstraditionen är utan begränsningar eller att den utan vidare kan överföras till en västerländsk kontext. Det finns även etisk övervägande kopplade till tolkningen av kulturellt material. Eftersom studien utgår från en personlig förståelse och en känsla av stolthet över den kinesiska kulturen finns en risk att vissa perspektiv betonas framför andra. För att hantera detta har ett medvetet och källbaserat urval gjorts, samtidigt som studiens begränsningar erkänns.

6.2 Metoddiskussion

Metoden i denna studie är begränsad till tre metoder: fallstudie, litteraturstudie och kartstudie. Dessa metoder har varit användbara för att analysera olika aspekter av klassiska kinesiska trädgårdar, men de är samtidigt inte tillräckliga för att ge en fullständig bild.

Fallstudie är särskilt värdefull eftersom den möjliggör direkt observation av rörelse, siktlinjer och rumsliga upplevelser. Samtidigt omfattar studien endast tre utvalda trädgårdar, vilket innebär att resultaten inte kan generaliseras till att representera alla klassiska kinesiska trädgårdar. Litteraturstudien har främst baserat på forskning skriven av kinesiska forskare, vilket har bidragit med viktig kunskap om klassiska kinesiska trädgårdar. Däremot finns en begränsning i att relevant litteratur från västerländska forskare är relativt begränsad, vilket innebär att andra perspektiv på tolkningen av kinesiska trädgårdar inte har inkluderats i samma utsträckning. Kartstudien har använts för att analysera och tydliggöra trädgårdarnas planmässiga uppbyggnad samt hur centrala begrepp representeras i de olika trädgårdarna. En begränsning med denna metod är att den främst visar en tvådimensionell representation, vilket gör det svårt att fullt ut förstå skala, volym och höjd, och därmed kan ge ett begränsat helhetsperspektiv.

6.3 Vidare forskning

Denna studie har analyserat tre kinesiska privata trädgårdar med fokus på deras naturliga element. Andra typer av kinesiska trädgårdar, till exempel kejserliga trädgårdar, skulle också kunna studeras vidare. De kan skilja sig från privata trädgårdar både i skala, funktion och utformning. Samtidigt finns det även möjlighet att undersöka relationen mellan kinesiska och västerländska trädgårdstraditioner. Västerländska trädgårdsideal har historiskt sett haft begränsat inflytande på traditionell kinesisk trädgårdsutformning, men i dagens samhälle kan det vara intressant att studera hur olika traditioner kan mötas.

Möjliga frågor för vidare forskning är till exempel:

1. Hur skiljer Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård, Liu-trädgården och Mästerfiskarens trädgård i sin utformning, utöver användning av naturliga element?
2. Hur används de tre naturliga elementen i kinesiska kejserliga trädgårdar och på vilket sätt skiljer de sig från privata trädgårdar?
3. Hur kan Feng Shui-teorin förstås i relation till ett ekologiskt och hållbart samhälle?
4. Kan Feng Shui-principer användas eller tolkas i utformningen av västerländska trädgårdar?

7. Slutsats

Utifrån analysen och diskussionen i denna studie kan det konstateras att naturliga element har en tydlig betydelse i utformningen av rumsliga struktur i klassiska kinesiska trädgårdar. De bidrar inte bara till den visuella upplevelsen, utan påverkar också hur man rör sig i trädgården, hur olika siktlinjer uppstår och hur upplevelsen formas. I relation till tidigare forskning kompletterar denna studie den mer kulturella och filosofiska förståelsen med ett mer rumsligt perspektiv. Genom att studera konkreta exempel i de tre utvalda trädgårdarna har det blivit tydligt hur dessa principer faktiskt tar form i den byggda miljön.

Denna studie är begränsad av metodvalet, och de olika metoderna kompletterar inte varandra fullt ut, vilket innebär att det finns utrymme för vidare utveckling. Samtidigt har etiska aspekter beaktats i studien. Trots dessa begränsningar visar studien att en rumslig analys kan bidra till en djupare förståelse av klassiska kinesiska trädgårdar. Den kan även ge nya perspektiv som är relevanta för framtida studier samt för västerländsk landskapsarkitektur i stort.

Antal ord: 8828

8. Referenser

8.1 Vetenskaplig källa

Dong, B. (2025). *The ecological code of landscape cities: traditional Feng Shui patterns for modern sustainable spatial designs*. Journal of Architectural research and Development, 2025, Volume 9, Issue 2.

https://www.researchgate.net/publication/391062758_The_Ecological_Code_of_Landscape_Cities_Traditional_Feng_Shui_Patterns_for_Modern_Sustainable_Spatial_Designs

G, H. (2013). *Classical Gardens of Suzhou*. i Atlas of Remote Sensing for World Heritage: China. Beijing and Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2013.
https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-642-32823-7_11.pdf

Göran (2024). *Hur du skapar en trädgård med kinesiskt tema*. Svenskros.se
<https://svenskros.se/hur-du-skapar-en-tradgard-med-kinesiskt-tema/>

Hobhouse, P. (2019). *The story of gardening*. United Kingdom 2019 by Pavilion.

Jia, H och Wang H-J. (2024). A Comparative Study of Chinese and Western Garden Culture: From the Perspective of Garden Elements. Journal of Education, Humanities and Social Sciences, Volume 27.
<https://drpress.org/ojs/index.php/EHSS/article/view/18231/17761>

Lou, Q. (2003). *Chinese Gardens*. Beijing: China Intercontinental Press
<https://archive.org/details/chinesegardens0000louq/mode/2up>

YI, X. (u.å). *The tangible and intangible value of the Suzhou Classical Gardens*. Suzhou gardens and Landscaping Administration Bureau.
<https://publ.icomos.org/publicomos/jlbSai?html=Bur&base=technica&ref=41512&file=151.pdf&path=77-ZeEQ-132.pdf>

8.2 Webbälla och organisationskälla

McFarling, U-L. (2020). The art of penjing. The huntington.
<https://www.huntington.org/verso/art-penjing>

UNESCO. (1997). Classical Gardens of Suzhou. Paris: UNESCO World Heritage Centre. <https://whc.unesco.org/en/list/813/>

8.3 Figurtabell

- Figur 1. Rednote (2026). Zhuozhengyuan. [fotografi]. [2026-03-01]
Figur 2. UNESCO (1997). Områdeskarta. [Kartografiskt material].
<https://whc.unesco.org/en/list/813/> [2026-03-02]
Figur 3. Rednote (2026). Bearbetad karta över Den ödmjuka ämbetsmannens trädgård (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-02]
Figur 4. Rednote (2026). Bearbetade karta över Liu-trädgården (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-02]
Figur 5. Rednote (2026). Bearbetad karta över Mästerfiskarens trädgård (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-02]
Figur 6. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 7. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 8. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 9. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 10. Bearbetade karta (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-02]
Figur 11. Bearbetade karta (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-03]
Figur 12. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 13. Bearbetade karta (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-03]
Figur 14. Eget illustration [illustration].
Figur 15. Bearbetade karta (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-04]
Figur 16. Bearbetade karta (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-04]
Figur 17. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 18. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-05]
Figur 19. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 20. Eget fotografi [fotografi]. [2026-02-04]
Figur 21. Bearbetade karta (2026). [Kartografiskt material]. [2026-03-04]

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

JA, jag, Jin Zhang har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.